

Міністерство освіти і науки України

Волинський національний університет імені Лесі Українки

Факультет історії, політології та національної безпеки

Кафедра історії України та археології

СИЛАБУС

нормативної навчальної дисципліни

ІСТОРИЧНІ ШКОЛИ ТА МЕТОДОЛОГІЇ В УКРАЇНІ

підготовки бакалавра

спеціальності 032 Історія та археологія

освітньо-професійної програми Історія, європеїстика, археологія

Силабус навчальної дисципліни складається

для денної і заочної форм навчання

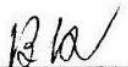
Луцьк – 2020

Силабус навчальної дисципліни «Історичні школи та методології в Україні» підготовки бакалавра галузі знань 03 Гуманітарні науки, спеціальності 032 Історія та археологія, за освітньо-професійною програмою Історія, європеїстика, археологія.

**Розробник: Кучерепа М. М., професор, кандидат історичних наук,
професор**

**Силабус навчальної дисципліни затверджено на засіданні кафедри
історії України та археології**

Силабус навчальної дисципліни затверджено на засіданні кафедри історії України та археології (протокол № 2 від 18 вересня 2020 р.)

Завідувач кафедри _____ (проф. Баран В. К.)

© Кучерепа М. М., 2020 р.

I. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	Галузь знань: 03 Гуманітарні науки Спеціальність: 032 Історія та археологія Освітньо-професійна програма: Історія, європеїстика, археологія Освітній рівень: бакалавр	Нормативна
Кількість годин/кредитів 90/3		Рік навчання 2
		Семестр 3
ІНДЗ: немає		Лекції 28 год.
		Практичні (семінарські) 18 год.
		Самостійна робота 38 год.
		Консультації 6 год.
		Форма контролю: екзамен
Мова навчання: українська		

II. ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКЛАДАЧА

ПІП Кучерепа М. М.

Науковий ступінь кандидат історичних наук

Вчене звання професор

Посада професор

Контактна інформація 0673610391; 0999163955 kucherepa44@gmail.com

Посилання на розклад <http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi>

III. Опис дисципліни

Анотація курсу. Силабус навчальної дисципліни «*Історичні школи та методології в Україні*» складений для здобувачів освітнього ступеня «Бакалавр» галузі знань 03 Гуманітарні науки спеціальності 032 Історія та археологія освітньо-професійної програми «Історія, європеїстика, археологія»

Зміст курсу передбачає поглиблений фактологічний та аналітичний матеріали з історії розвитку історичної науки, простежує основні етапи становлення історичних шкіл та їх методологій, прослідковує гносеологічну структуру, зміст та соціальні функції історичних наукових шкіл, їхній взаємозв'язок із світовою історичною наукою. Вивчення курсу сприяє вдосконаленню умінь і навичок аналізувати матеріал щодо діяльності історичних шкіл, співставляти їх, орієнтуватися у проблематиці їхніх досліджень та особливостях методологічних прийомів, які застосовували представники історичної науки. Курс спрямований на навчання студентів бакалаврату комплексному застосуванню та використанню методологічних прийомів для з'ясування і вивчення ключових тем. Вивчення предмету дозволяє студентам зрозуміти і пояснити зміни, які відбуваються в історичній науці, оцінити ступінь її вивчення, ознайомити зі шляхами і способами вирішення проблем сучасної історичної науки. Предметом вивчення навчальної дисципліни

є науковий доробок історичних шкіл в Україні, їхніх методологій та вплив на формування історичних знань в українському суспільстві.

1. Пререквізити. Базою для вивчення курсу «Історичні школи та методології в Україні» є курси «Історія України нового часу», «Новітня історія України», «Основи наукових досліджень» та ін.

Постреквізити. Знання, уміння, навички та матеріал курсу «Історичні школи та методології в Україні» будуть потрібні студентам при вивченні таких дисциплін: «Історіографія історії України», «Джерелознавство історії України», «Допоміжні історичні дисципліни», «Історія науки і техніки» та ін.

2. Мета і завдання навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни є формування знань студентів про історичні школи та методології в Україні та практичне використання набутих знань у практичній роботі студентів-істориків.

Основними завданнями навчальної дисципліни є:

- сприяти розвитку у студентів історичного мислення, вміння систематизувати матеріал;
- ознайомити студентів з фактологічним та аналітичним матеріалом з історії розвитку історичної науки, особливостях методологічних прийомів, які застосовували і застосовують представники історичної науки;
- простежити основні етапи становлення історичних шкіл та їх методології;
- прослідкувати гносеологічну структуру і зміст створення, поширення та соціальні функції наукових історичних знань;
- сприяти вдосконаленню умінь і навичок аналізувати історичний матеріал, історичні школи та співставляти їх, орієнтуватися у напрямках історичних досліджень шкіл.

3. Результати навчання (компетентності)

За результатами навчання студенти мають оволодіти такими компетентностями:

Загальні компетентності (ЗК): 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.

4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

5. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

6. Здатність до пошуку та аналізу інформації з різних джерел.

7. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

8. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

9. Здатність бути критичним і самокритичним.

10. Здатність працювати в команді.

Фахові компетентності (ФК): 1. Усвідомлення взаємозв'язку між фактами, подіями, явищами і процесами в минулому та сучасності.

2. Усвідомлення відмінностей в історіографічних поглядах різних періодів та в різних контекстах.

3. Усвідомлення соціальних функцій історика, розуміння можливості використання історії для досягнення політичних цілей, в тому числі наслідків зловживання історією.

4. Здатність використовувати у професійній діяльності наукові праці та інформаційно-довідкові видання (бібліографічні довідники, путівники до архівних фондів, архівні описи тощо), сучасні інформаційно-пошукові системи.

5. Здатність відшукувати необхідні для освітньої та наукової діяльності історичні джерела (архівні та опубліковані документи, етнографічні, картографічні матеріали, музейні експонати, археологічні артефакти і т. п.).

6. Здатність використовувати релевантні методи опрацювання історичних та археологічних джерел, зокрема інструментарій спеціальних історичних дисциплін, а також сучасні інформаційні технології для обробки історичних даних.

7. Здатність використовувати фахові знання та професійні навички для виявлення, охорони та популяризації історико-культурної спадщини.

8. Здатність використовувати у фаховій діяльності знання гуманітарних та соціальних наук, вміння аналізувати оцінювати і прогнозувати політичні, економічні, культурні соціальні події та явища.

9. Здатність працювати з історичними текстами і документами, коментувати, анотувати їх відповідно до певних критеріїв; презентувати і обговорювати результати наукових досліджень.

10. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією.

11. Здатність здійснювати та організовувати археологічну діяльність.

12. Здатність робити відбір та прийняття на збереження артефактів і документів у відповідності до нормативів, організовувати археографічну діяльність, роботу в архівах та музеях, державних наукових та науково-дослідних установах у відповідності з прийнятими правилами та нормами.

Програмні результати навчання: 1. Знати найважливіші факти історичного минулого українського народу і історії загалом, а також мати більш глибокі знання про певний історичний період або проблему.

2. Розуміти контекст і причини відповідних історичних подій та використовувати ці знання у професійній діяльності.

3. Знати основні підходи до вивчення вітчизняної та світової історії, принципи і методи історичного пізнання, основні типи і види історичних джерел.
4. Володіти понятійно-категоріальним апаратом історичної науки, професійно оперувати науковими термінами, прийнятими у фаховому середовищі.
5. Вміти працювати з письмовими, речовими, етнографічними, усними, архівними та іншими історичними джерелами.
6. Виявляти взаємозв'язки між процесами у минулому та на сучасному етапі, аналізувати суспільні процеси в історії України у контексті європейської та світової історії.
7. Розуміти і виявляти відмінності в історіописанні, поглядах на минуле представників різних епох та у різних контекстах.
8. Брати участь у плануванні та виконанні наукових досліджень у сфері історії, презентувати результати досліджень, аргументувати висновки.
9. Мати навички організації практичного вирішення питань історичної пам'яті та охорони матеріальної й нематеріальної культурної спадщини України.
10. Застосовувати сучасні методики у процесі популяризації історії та археології, а також здійсненні різних видів педагогічної діяльності.
11. Здійснювати аналіз ситуацій з урахуванням історичного контексту та/або історичних передумов.
12. Здійснювати комунікацію з професійних питань з представниками наукових, громадських, релігійних і національно-культурних організацій і спільнот.
13. Розуміти загальні та специфічні риси історичного розвитку різних регіонів України, Європи та світу, фактори, що зумовлюють різноманіття культур та національних спільнот, ефективно співпрацювати з носіями різних історичних та культурних цінностей.
14. Вміти акумулювати та поширювати кращий досвід професійної діяльності, інтегрувати досягнення інших наук для вирішення актуальних проблем історії та археології.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лекції	Практичні	Сам. роб.	Конс.	Форма контролю/ бали
Змістовий модуль 1. Наукові історичні школи України в минулому						
Тема 1. Вступ до курсу. Предмет, мета та завдання курсу «Історичні школи та методології в Україні». Джерела та література	5	2	-	2	1	P/12
Тема 2. Становлення наукових шкіл в Україні та їх вплив на	10	2	4	4		

формування історичного мислення. Народницький та державницький напрями в історичній науці						ПО/12
Тема 3. Вклад наукових товариств та навчальних установ у розвиток української історичної науки.	7	2	-	2	1	P/12
Тема 4. Теоретичні засади та методологічні принципи аналізу взаємозв'язку історичної думки і національної свідомості.	4	2	-	2		P/12
Тема 5. Наукові школи істориків у радянській та західній Україні (1921–1991 рр.)	14	4	4	6		ПО/12
Разом за змістовим модулем 1	40	12	8	18	2	50
Загальна кількість за результатами ПО						12
Активність						8/ ДС
Модульна контрольна робота 1						30
Разом за модулем 1.						50
Змістовий модуль 2. Наукові історичні школи в незалежній Україні						
Тема 6. Сучасний стан української історичної науки: методологічні та інституційні аспекти. Проблеми інтеграції історичного процесу, методології та методики досліджень.	4	2	-	2		P/12
Тема 7. Академічна історична наука	6	2	2	2		P/12
Тема 8. Стан і основні напрями історичних досліджень у вищих навчальних закладах. Наукові школи істориків Волинського національного університету ім. Лесі Українки	11	4	4	2	1	ПО/12
Тема 9. Громадські об'єднання і товариства істориків. Історичне краєзнавство	5	2	-	2	1	P/12
Тема 10. Сучасні школи історіописання в Україні. Роль наукових шкіл у створенні новітньої концепції історії України. Використання історії для досягнення політичних цілей.	9	2	2	4	1	ПО/12
Тема 11. Українська та світова історична наука	7	2	-	4	1	P/12
Тема 12. Методологічні аспекти сучасної історичної науки	8	2	2	4		ПО/12
Разом за змістовим модулем 1	50	16	10	20	4	50

Загальна кількість за результатами ПО	12
Активність	8/ ДС
Модульна контрольна робота 2	30
Разом за модулем 2.	50
Разом за модулем 1, 2.	100

ЗМІСТ КУРСУ

Змістовий модуль № 1

Наукові історичні школи України в минулому

Тема 1. Вступ до курсу. Предмет, мета та завдання курсу «Історичні школи та методології в Україні». Джерела та література

Завдання, зміст та структура курсу. Роль і місце історичних шкіл в суспільстві та їх вплив на формування історичного мислення.

Об'єкт та предмет курсу як науки. Процес вивчення історії. Взаємозв'язок курсу з історичними та спеціальними дисциплінами. Рівні наукових досліджень. Методи наукових досліджень. Література та джерела.

Тема 2. Становлення наукових шкіл в Україні та їх вплив на формування історичного мислення. Народницький та державницький напрями в історичній науці

Зародження історичних знань на Русі у XI–XII ст. Оригінальні пам'ятки давньоруської книги: «Остромирове Євангеліє» (1056–1057), «Ізборник» князя Святослава Ярославича (1073). Перекладна література (із Візантії, Болгарії) та її вплив на загальний розвиток культури та історичної літератури. Літописи XI–XII ст. як важливе джерело історичних знань. «Повість минулих літ» (XI–XIIст.), Лаврентіївський та Іпатіївський літописні зводи. Галицько-Волинський літопис (XII–XIII ст.) «Повчання» Володимира Мономаха («Грамотиця», «Послання Мономаха князеві Чернігівському Олегу Святославичу з приводу убитого у 1096 р. у міжусобиці під Муромом Мономахового меншого сина Ізяслава»).

Українські літописи XVI–XVII ст. у поширенні історичних знань. Історичні знання як складова літератури, письменства, шкільної освіти, що розвивалися у зв'язку з діяльністю Острозької школи та Києво-Могилянської колегії й братських шкіл. Густинський літопис (XVII ст.), «Летописцы Волыни и Украины» (XVII ст.).

Полемічна література: «Ключ царства небесного» (1587) Герасима Смотрицького, «Апокрисис» (1597) Христофора Філалета, «Тренос» (1610) Мелетія Смотрицького та ін.

Актові, наративні та епістолярні джерела про розвиток історичної науки в Україні.

Народницький напрям української історичної науки. Історико-філологічна школа Михайла Олександровича Максимовича (1804–1873). Витоки українства у середині XIX ст. Микола Іванович Костомаров (1817–1885) – засновник демократичної школи в історіографії. Володимир Боніфатійович Антонович (1834–1909) і його теорія демократичності української нації. Теорія еволюціонізму. Михайло Петрович Драгоманов (1841–1895). Позитивізм Михайла Сергійовича Грушевського (1866–1934). Лазаревський О. М., Єфіменко О. Я., Яворницький Д. І., Багалій Д. І. та ін.

Державницький напрям української історичної науки. Дмитро Іванович Дорошенко (1882–1952) – перший український історик, який показав науковий огляд історії України, як процес розвитку української державності (автор близько 1000 праць з історії України, історії культури і церкви в Україні). В'ячеслав Казимирович Липинський (1882–1931) – «Шляхта на Україні»(1909), «Аріяньський соймик в Кислині в маю 1638» (1910) та ін. Степан Томашівський (1875–1930) і його власна концепція у праці «Українська історія»(1919). Іван Петрович Крип'якевич (1886–1967). Іван-Маріян Іванович Кревецький (1883–1940) та ін.

Тема 3. Вклад наукових товариств та навчальних установ

у розвиток української історичної науки

Історико-філологічні дослідження у Харківському університеті. Ізмаїл Іванович Срезневський (1812–1880) – філолог, славіст, історик, палеограф. Київська тимчасова комісія для розбору давніх актів.

Одеське товариство історії та старожитностей (1839 р.). М. І. Надеждин, А. О. Скальковський у вивченні історії південної України. Р. К. Браун, М. П. Смирнов, О. У. Маркевич, А. В. Флоровський, І. А. Линниченко, О. С. Грушевський, М. Є. Слабченко.

Одеське наукове товариство. «Вісник Одеської комісії краєзнавства при УАН».

Історичне товариство Нестора-літописця (УТНЛ) (1872). «Чтения в Историческом обществе Нестора-летописца». Олександр Матвійович Лазаревський (1834–1902 рр.). Володимир Степанович Іконников (1841–1923). М. П. Дашкевич, О. У. Левицький. Виникнення Українського наукового товариства та формування його структури. Історичні дослідження Українського наукового товариства. О. Грушевський, М. Василенко, О. Левицький, М. Стасюк.

Історія створення Наукового товариства ім. Т. Г. Шевченка. Історичні дослідження та видавнича діяльність. «Записки Наукового товариства ім. Т. Г. Шевченка». Історичні дослідження Ставропігійського інституту у Львові.

Тема 4. Теоретичні засади та методологічні принципи аналізу взаємозв'язку історичної думки і національної свідомості

Історична пам'ять і традиція у становленні та розвитку національної свідомості. Основні поняття: історична пам'ять, історична традиція, історичний досвід, історична свідомість, етнічна свідомість, національна свідомість.

Механізм формування історичної пам'яті, її рівні, форми існування, ознаки. Актуалізована історична пам'ять, як основа для історичної свідомості спільноти. Роль наукової історичної думки. Вплив національних наукових історичних шкіл на стан історичної свідомості нації. Використання історії для досягнення політичних цілей. Відповідність між конфліктною концепцією формування національної свідомості та конфронтаційною функцією історичної науки.

Міфологічний компонент історичної та національної свідомості. Визначення метафізичної картини сучасного духовного світу. Роль міфу у процесі виникнення модерних націй. Націотворча роль національної міфології. Протиставлення історичної свідомості та міфотворчості. (О. Забужко, С. Єкельчик). Аналіз перманентного використання політичною елітою реформульованих міфів (Г. Касьянов). М. Попович про відмінність функціонального призначення історії та міфології.

Тема 5. Наукові школи істориків у радянській Україні (1921–1991 рр.)

Українська історична наука на переломі: від окремої галузі до наукової дисципліни (початок 1920-х – середина 1950 рр.). Історичні дослідження історико-філологічного відділення Всеукраїнської академії наук. Створення у 1921 р. комісії з вивчення історії Великої жовтневої соціалістичної революції в Україні та історії КП(б)У (Істпарт). Український інститут марксизму-ленінізму (УІМЛ) та його реорганізація у 1931 р. у Всеукраїнську асоціацію марксистсько-ленінських науково-дослідних інститутів (ВУАМЛІН).

1920-ті роки – «золота доба» української історичної науки. Представники старих історичних шкіл М. С. Грушевський, Д. І. Багалій, В. С. Іконников, О. І. Левицький, Д. І. Яворницький. Марксистські історики 1920-х років. Молоде покоління радянських істориків – В. Л. Ернст, П. В. Клименко, В. А. Пархоменко, І. Є. Черкаський, М. Яворський.

Утворення спеціалізованих установ, дослідницьких центрів. Комісія української історіографії ВУАН. Стан історичної науки у радянському моноідеологічному суспільстві (30-ті роки). Вмонтування історичної науки в політичну структуру СРСР. Створення Інституту історії України Академії наук УРСР (1936 р.).

Силовий тиск на істориків. Організаційний та ідейний розгром школи М. Грушевського. Вульгаризований марксизм, догматизм. Інститут історії партії при ЦК КП(б)У.

Українська історична наука в роки Другої світової війни. Українські радянські наукові школи істориків кінця 50-х – початку 80-х років ХХ століття: у пошуках власної ідентифікації. Радянська версія українського минулого.

Лібералізація партійної політики щодо історії. Заснування «Українського історичного журналу» (1957). Книга П. Шелеста «Україна наша Радянська» – владне бачення української історії. Дискусії з питань історії Компартії України. Підготовка і видання 26-томної «Історії міст і сіл Української РСР», двохтомної «Історії Української РСР» (1955–1956 рр.). Створення історико-культурного заповідника на острові Велика Хортиця (1965 р.), Українського товариства охорони пам'яток історії і культури (1966 р.). Історична спадщина М. Брайчевського, Р. Іванченко. Спроби реабілітації дискредитованих істориків М. Грушевського, М. Яворського. Активізація досліджень з історії козацтва (О. Апанович, М. Куценко, Д. Наливайко, І. Шаповал). «Історія Української РСР» (1967 р.).

Інститут історії АН УРСР, Інститут історії партії при ЦК КПУ.

Українські історичні школи доби другого інтелектуального ренесансу (друга половина 1980-х – 1990-ті роки). Українська історична наука на еміграції.

Змістовий модуль 2.

НАУКОВІ ІСТОРИЧНІ ШКОЛИ В НЕЗАЛЕЖНІЙ УКРАЇНІ

Тема 6. Сучасний стан української історичної науки: методологічні та інституційні аспекти. Проблеми інтеграції історичного процесу, методології та методики досліджень

Методологічні аспекти сучасної української історичної науки. Ідеологія та наука. Офіційна історіографія. Нормативна історіографія. Ренесанс патріотичної історіографії. Сучасні версії націогенезу. Методологічні інновації. Урізноманітнення методологічної сфери.

Інституційні аспекти сучасної української історичної науки. Інституційна ієрархія історичних шкіл. Інституційна децентралізація. Персональна та інституційна децентралізація наукових досліджень. Створення нових дослідницьких центрів. Інститут історичних досліджень при Львівському національному університеті ім. І. Франка. Центр удосконалення досліджень та навчання історії при Львівському національному університеті ім. І. Франка. Східноєвропейський центр українських студій у Харківському університеті, Інститут Центрально-Східної Європи. Інститут сходознавства НАНУ. Поява нових видань з історичних наук – «Критика», «Український гуманітарний огляд».

Проблеми інтеграції історичного процесу, методології та методики досліджень. Становлення наукових шкіл та ідейних напрямів в історичній науці. Форми та методи інституалізації національної історичної науки, її теоретичних засад та ідейних впливів. Наукові, гносеологічні і соціокультурні функції історичних шкіл. Наукові школи та їх вплив на формування історичного мислення.

Наукові кадри історичної науки в Україні. Дискусія з питань української історії на сторінках журналу «Slavic Review» (1995–1996 рр.). Міжнародний науковий конгрес Українського історичного товариства «Українська історична наука на порозі ХХІ століття» (Чернівці, 2000 р.). ІІІ Міжнародний науковий конгрес українських істориків «Українська історична наука на шляху творчого поступу» (Луцьк, 2006 р.), Міжнародна наукова конференція «Виклики сучасної історіографії: світовий та український контексти». Міжнародні конгреси істориків і обговорення на них проблем українознавства та участь учених з України. Проблеми стану і розвитку української історичної науки на ХІХ

Міжнародному конгресі (Осло, 2000) та XXII Всесвітньому конгресі істориків (Цзинань (КНР), 2015 р.). Криза української історичної науки.

Тема 7. Академічна історична наука

Створення і діяльність Інституту історії України НАН України. Основні напрями досліджень науковців Інституту в роки незалежності України. Проблематика досліджень спеціалізованих установ і центрів Інституту історії України НАН України. Періодичні і неперіодичні друковані видання інституту.

Творчий шлях академіка Валерія Смолія. Школа медієвістів (М. Ф. Котляр, О. П. Толочко, В. М. Ричка, В. С. Степанков). Дослідження історії Української революції 1917–1921 рр. (О. Д. Бойко, В. Ф. Верстюк, В. М. Волковинський, О. П. Ресент). Наукові школи історії становлення та функціонування тоталітаризму в Україні (С. І. Білокінь, Г. В. Касьянов, Ю. О. Курносів, О. С. Рубльов). Дослідник Голодомору (С. В. Кульчицький). Школа істориків професора О. Є. Лисенка. Основні напрацювання робочої групи істориків при Урядовій комісії з вивчення діяльності ОУН і УПА.

Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАН України. Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України. Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України.

Тема 8. Стан і основні напрями історичних досліджень у вищих навчальних закладах. Наукові школи істориків Волинського національного університету ім. Лесі Українки

Особливості досліджень історії у ВНЗ. Історичні школи вищів Києва.

Історичні школи у ВНЗ західного регіону України. Стан історичних досліджень на сході і півдні України. Проблеми видавничої діяльності у ВНЗ. Професор Володимир Сергійчук і Центр українознавства Київського національного університету ім. Т. Г. Шевченка. Національний університет «Києво-Могилянська академія». Інститут історичних досліджень при Львівському національному університеті ім. Івана Франка. Історичні школи проф. Я. Й. Грицака, Л. О. Зашкільняка, К. К. Кондратюка, С. А. Макаруча, О. М. Сухого. Українознавчих студії у Харківському національному університеті ім. В. Н. Каразіна.

Наукові школи істориків Волинського національного університету імені Лесі Українки. Новітня історія України (Керівник школи проф. В. К. Баран). Українсько-польські відносини у ХХ ст. (Керівник школи проф. М. М. Кучерепа). Археологія Волині (Керівник школи проф. М. М. Кучинко). Історичне пам'яткознавство західних етнічних українських земель ХІХ–ХХ ст. (Керівник школи проф. С. В. Гаврилюк).

Тема 9. Громадські об'єднання і товариства істориків. Історичне краєзнавство

Історичні дослідження наукового товариства ім. Т. Г. Шевченка. Українське історичне товариство. Національна спілка краєзнавців України. Українознавство та історична наука у світі. Українська вільна академія наук у Німеччині та Вільна українська академія наук у США. Основні віхи суспільно-політичної діяльності Світового конгресу вільних українців. Поширення діяльності Українського історичного товариства в Україні. Осередок Українського історичного товариства у Волинському національному університеті ім. Лесі Українки.

Основні періодичні видання з історії в Україні і світі. «Український історичний журнал» – речник української фундаментальної науки. Роль «Українського історичного журналу» у висвітленні «білих плям» історії України. «Український історик» – журнал історії і українознавства. Вклад «Українського історика» в розвиток національної історіографічної школи.

Збірники наукових праць з історії та історіографії історії України. «Ruthenica», «Соціум» – історичні альманахи. «Критика» та «Український гуманітарний огляд» – нові інтелектуальні середовища істориків.

Тема 10. Сучасні школи історіописання в Україні. Роль наукових шкіл у створенні новітньої концепції історії України. Використання історії для досягнення політичних цілей.

Пріоритетні напрями досліджень вітчизняних шкіл історичної науки. Національне самоутвердження та розвиток української історичної науки на зламі ХХ–ХХІ ст. Зростання впливу історичної науки на національну свідомість українців. Дискусії щодо етногенезу (націогенезу) українців в українській історичній науці. Дослідження традицій українського державотворення – основа національної історіографії. Соборницька домінанта у національній консолідації. Сучасні школи історії тоталітаризму в Україні: здобутки і проблеми. Наукові дослідження історії Другої світової війни. Використання історії для досягнення політичних цілей.

Теоретичні засади та методологічні принципи аналізу взаємозв'язку історичної думки і національної свідомості. Історична пам'ять і традиція у становленні та розвитку національної свідомості. Міфологічний компонент історичної та національної свідомості. Розвиток національної свідомості та історичної думки українців у добу суспільно політичної трансформації.

Проблема синтезу загальнонаціональної історії та історії національних меншин. Соціальні аспекти українського націостановлення та їхнє узагальнення в історичній науці. Аграрна складова української національної свідомості в історико-політологічному осмисленні. Дослідження націотворчої функції української інтелігенції.

Дискусії з постімперськими течіями у тлумаченні української минувщини: українська відповідь на «євразійський» виклик. Особиста ідентифікація українських істориків у координатах національної історичної думки. Спроба віднайдення української національної парадигми у нових геополітичних реаліях.

Тема 11. Українська та світова історична наука

Основні напрями досліджень в Україні всесвітньої історії. Проблеми взаємозалежності історичної думки та національної свідомості в українському зарубіжному та західному суспільствознавстві. Діалектика історії України та всесвітньої історії: постановка проблем і перспективи. Дефініції історії України і всесвітньої історії як наукових дисциплін. Перспективи домінуючих, споріднених і підкорених націй. Польська, турецька, російська, німецька перспективи. Впливи домінуючих націй на розвиток української історичної науки. Впливи ідей домінуючих націй на розвиток дискусій з проблем України у світовій науці в другій половині ХХ століття. Проблема аналізу різних державно-ідеологічних систем. Проблеми порівняння взаємних рецепцій світової і української історії. Проблема дослідження постання і генези різних національних представницьких інституцій, громадських організацій у їх порівнянні. Проблема схеми і періодизації української і всесвітньої історії.

Тема 12. Методологічні аспекти сучасної історичної науки

Відхід від радянської методології історичних досліджень у перші роки незалежності України. Цивілізаційний і формаційний підходи в сучасній історичній науці. Методологія сучасної історичної науки. Методи теоретичного пізнання. Принципи історичних досліджень.

4. Теми практичних (семінарських) занять

№ з/п	Назва та зміст заняття	Кількість год.
1.	<p style="text-align: center;">Становлення наукових шкіл в Україні та їх вплив на формування історичного мислення</p> <p>1. Концепт «наукова школа» в історичній науці. Завдання та функції історичних шкіл. 2. Народницький напрям української історичної науки. Історичні школи та їх представники. 3. Київська історична школа Володимира Антоновича. 4. Львівська школа Михайла Грушевського в сучасному історіографічному дискурсі.</p>	2
2.	<p style="text-align: center;">Державницький напрям української історичної науки</p> <p>Роль Михайла Грушевського у становленні державницького напрямку української історіографії. Державницький погляд В. Липинського та Д. Дорошенка на українську історію. Українська історична наука у міжвоєнній Польщі: організаційні та методологічні аспекти. Внесок істориків української діаспори в державницький напрям української історіографії</p>	2
3.	<p style="text-align: center;">Наукові школи істориків у радянській Україні (1921–1939 рр.)</p> <p>Організаційна структура науково-дослідних установ історичного профілю. Українські немарксистські історичні школи в 1920-ті – початку 1930-х років. Повернення з еміграції М. Грушевського та його історична школа в Києві. «Нова революційна школа» академіка Михайла Слабченка. М. І. Яворський – лідер «істориків-марксистів» України. Утвердження марксистського напрямку в історичній науці. Догматизація марксистської методології історії.</p>	2
4.	<p style="text-align: center;">Формування і діяльність наукових шкіл в УРСР (1939–1980-ті роки)</p> <p>1. Українська історична наука в роки Другої світової війни. 2. Українські радянські історичні школи у 1950-х – 1970-х рр.: у пошуках власної ідентифікації. 3. Історична політика та історики УРСР в умовах посилення партійного диктату (початок 1970-х – середина 1980 років) 4. Українські наукові школи доби другого інтелектуального ренесансу (друга половина 1980-х – 1990-ті роки).</p>	2
5.	<p style="text-align: center;">Наукові школи в академічних установах історичного профілю в роки незалежності України</p> <p>1. Основні напрями досліджень науковців Інституту історії України НАН України. 2. Проблематика досліджень Інституту української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАН України. 3. Напрацювання науковців Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України.</p>	2

	4. Наукові школи Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України.	
6.	<p style="text-align: center;">Стан і основні напрями історичних досліджень у вищих навчальних закладах</p> <p>1. Особливості досліджень з історії у ВНЗ. Організація вузівської науки.</p> <p>2. Наукові школи Київського національного університету імені Тараса Шевченка</p> <p>3. Історичні школи у ВНЗ західного регіону України.</p> <p>4. Стан історичних досліджень у вишах на сході і півдні України.</p>	2
7.	<p style="text-align: center;">Наукові школи істориків Волинського національного університету ім. Лесі Українки</p> <p>1. Новітня історія України (Керівник школи проф. В. К. Баран).</p> <p>2. Історичне пам'яткознавство західних етнічних українських земель XIX–XX ст. (Керівник школи проф. С. В. Гаврилюк).</p> <p>3. Українсько-польські відносини у XX ст. (Керівник школи проф. М. М. Кучерепа).</p> <p>4. Археологія Волині (Керівник школи проф. М. М. Кучинко).</p>	2
8.	<p style="text-align: center;">Сучасні школи історіописання в Україні. Роль наукових шкіл у створенні новітньої концепції історії України. Використання історії для досягнення політичних цілей.</p> <p>1. Методологічна переорієнтація пострадянських істориків України.</p> <p>2. Дискусії щодо етногенезу українців в українській історичній науці.</p> <p>3. Дослідження традицій українського державотворення – основа національної історіографії. Використання історії для досягнення політичних цілей.</p> <p>4. Сучасні школи історії тоталітаризму в Україні: здобутки і проблеми. Використання історії для досягнення політичних цілей.</p> <p>5. Наукові дослідження історії Другої світової війни.</p> <p>6. Дискусії з постімперськими течіями у тлумаченні української минувщини.</p>	2
9.	<p style="text-align: center;">Методологічні аспекти сучасної української історичної науки</p> <p>1. Відхід від радянської методології історичних досліджень у перші роки незалежності України</p> <p>2. Цивілізаційний підхід в сучасній історичній науці.</p> <p>3. Методологія сучасної історичної науки. Методи теоретичного пізнання.</p> <p>4. Принципи історичних досліджень.</p>	2
	Разом	18

5. Завдання для самостійного опрацювання

Самостійна робота передбачає опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу по кожній темі та навчальної літератури з переліку рекомендованої викладачем літератури відповідно до структури навчальної дисципліни. Загалом, на самостійну роботу виділено 38 годин.

Тема 1. Вступ до курсу. Предмет, мета та завдання курсу дисципліни «Історичні школи та методології в Україні». Джерела та література
Опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу.

Опрацювання теми за навчальною літературою.

Тема 2. Становлення наукових шкіл в Україні та їх вплив на формування історичного мислення. Народницький та державницький напрями в історичній науці

Опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу.

Опрацювання теми за навчальною літературою.

Ознайомитися із полемічною літературою XVI–XVII ст.

Проаналізувати українські літописи XVI–XVII ст.

Проаналізувати народницький напрям української історичної науки.

Ознайомитися із теоріями еволюціонізму та позитивізму.

Опрацювання історичної спадщини представників державницького напрямку української історичної науки.

Тема 3. Вклад наукових товариств та навчальних установ у розвиток української історичної науки.

Опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу.

Опрацювання теми за навчальною літературою

Ознайомитися із історико-філологічними дослідженнями у Харківському університеті. Проаналізувати діяльність Одеського товариства історії та старожитностей та Одеського наукового товариства.

Ознайомитися із виникненням Українського наукового товариства, формуванням структури та його історичними дослідженнями.

Ознайомитися із історією створення Наукового товариства ім. Т. Г. Шевченка, його історичними дослідженнями та видавничою діяльністю.

Тема 4. Теоретичні засади та методологічні принципи аналізу взаємозв'язку історичної думки і національної свідомості Опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу.

Опрацювання теми за навчальною літературою.

Вивчити основні поняття теми: історична пам'ять, історична традиція, історичний досвід, історична свідомість, етнічна свідомість, національна свідомість.

Ознайомитися із механізмом формування історичної пам'яті, її рівнями, формами існування, ознаками.

Проаналізувати роль міфу у процесі виникнення модерних націй.

Тема 5. Наукові школи істориків у радянській та західній Україні (1921–1991 рр.)

Опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу.

Опрацювання теми за навчальною літературою.

Підготуватись до аналізу історичних досліджень історико-філологічного відділення Всеукраїнської академії наук та Українського інституту марксизму-ленінізму

Проаналізувати «золоту добу» української історичної науки.

Ознайомитися із творчою спадщиною представників старих історичних шкіл (Д. І. Багалій, В. С. Іконников, О. І. Левицький, Д. І. Яворницький).

Ознайомитися із напрацюваннями марксистських істориків 1920-х років.

Проаналізувати стан історичної науки у радянському моноідеологічному суспільстві (30-ті роки).

Ознайомитися із організаційним та ідейним розгромом школи М. Грушевського. Опрацювання спадщини українських радянських історичних школи кінця 50-х – початку 80-х років ХХ століття.

Проаналізувати діяльність українських історичних шкіл доби другого інтелектуального ренесансу (друга половина 1980-х – 1990-ті роки).

Тема 6. Сучасний стан української історичної науки: методологічні та інституційні аспекти. Проблеми інтеграції історичного процесу, методології та методики досліджень

Опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу.

Опрацювання теми за навчальною літературою.

Проаналізувати методологічні аспекти сучасної української історичної науки.

Ознайомитися із офіційною та нормативною історіографією.

Проаналізувати стан сучасних версій націогенезу.

Підготуватись до аналізу методологічних інновацій та урізноманітнення методологічної сфери сучасних наукових шкіл істориків.

Ознайомитися із інституційними аспектами сучасної української історичної науки.

Проаналізувати стан та механізми створення нових дослідницьких центрів. Ознайомитися із проблемами інтеграції історичного процесу, методології та методики досліджень.

Вивчити ідейні напрями в сучасній історичній науці, форми та методи інституалізації національної історичної науки, її теоретичних засад та ідейних впливів.

Проаналізувати наукові, гносеологічні соціокультурні функції наукових шкіл істориків.

Вивчити вплив наукових шкіл на формування історичного мислення.

Тема 7. Академічна історична наука

Опрацювання теоретичних основ лекційного.

Опрацювання теми за навчальною літературою.

Проаналізувати основні напрями досліджень науковців Інституту історії України НАН України.

Проаналізувати зміст періодичних і неперіодичних друкованих видань Інституту історії України НАН України.

Проаналізувати стан наукових досліджень в Інституті української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАН України, Інституті політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України, Інституті українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України.

Тема 8. Стан і основні напрями історичних досліджень у вищих навчальних закладах. Наукові школи істориків Волинського національного університету ім. Лесі Українки

Опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу.

Опрацювання теми за навчальною літературою.

Вивчити особливості досліджень історії у ВНЗ.

Проаналізувати діяльність історичних шкіл ВНЗ Києва.

Ознайомитися із напрацюваннями історичних шкіл у ВНЗ західного регіону України.

Підготуватись до аналізу видавничої діяльності у ВНЗ.

Вивчити основні напрацювання наукових шкіл істориків Волинського національного університету імені Лесі Українки.

Тема 9. Громадські об'єднання і товариства істориків. Історичне краєзнавство

Опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу.

Опрацювання теми за навчальною літературою.

Вивчити діяльність Українського історичного товариства.

Ознайомитися із історичними дослідженнями Національної спілки краєзнавців України.

Проаналізувати стан українознавства та історичної науки у світі.

Підготуватись до аналізу діяльності осередку Українського історичного товариства у Волинському національному університеті ім. Лесі Українки.

Ознайомитися із змістом «Українського історичного журналу».

Проаналізувати роль «Українського історичного журналу» у висвітленні “білих плям” історії України.

Вивчити вклад «Українського історика» в розвиток національних наукових шкіл істориків..

Підготуватись до аналізу збірників наукових праць з історії та історіографії історії України: «Ruthenica», «Соціум», «Критика», «Український гуманітарний огляд».

Тема 10. Сучасні школи історіописання в Україні. Роль наукових шкіл у створенні новітньої концепції історії України. Використання історії для досягнення політичних цілей.

Опрацювання теми за навчальною літературою.

Опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу.

Визначити пріоритетні напрями досліджень вітчизняних шкіл історичної науки. Ознайомитися із розвитком української історичної науки на зламі ХХ–ХХІ ст. Проаналізувати стан дискусій щодо етногенезу (націогенезу) українців в українській історичній науці.

Підготуватись до аналізу історичних досліджень традицій українського державотворення. Використання історії для досягнення політичних цілей.

Вивчити здобутки і проблеми сучасних наукових шкіл історії тоталітаризму в Україні.

Ознайомитися із проблемами синтезу загальнонаціональної історії та історії національних меншин.

Проаналізувати стан дискусій з постімперськими течіями у тлумаченні української минувшини.

ТЕМА 11. Українська та світова історична наука

Опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу.

Опрацювання теми за навчальною літературою.

Підготуватись до аналізу основних напрямів досліджень в Україні всесвітньої історії.

Вивчити проблеми взаємозалежності історичної думки та національної свідомості в українському зарубіжному та західному суспільствознавстві.

Скласти словник дефініцій історії України і всесвітньої історії як наукових дисциплін. Вивчити впливи домінуючих націй на розвиток дискусій з проблем України у світовій науці в другій половині ХХ століття.

Ознайомитися із проблемами порівняння взаємних рецепцій світової і української історії. Проаналізувати стан схеми і періодизацію української і всесвітньої історії.

Тема 12. Методологічні аспекти сучасної історичної науки

Опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу.

Опрацювання теми за навчальною літературою.

Підготуватись до аналізу методологічних прийомів в історичних дослідженнях.

Скласти словник дефініцій з теми.

Опрацювати поняття і категорії:

Академічна наука, актуалізована історична пам'ять, альтернатива, аспект, братські школи, Вільна українська академія наук у США, волинське краєзнавство, Всеукраїнська асоціація марксистсько-ленінських науково-дослідних інститутів (ВУАМЛІН), вульгаризований марксизм, догматизм, Галицько-Волинський літопис (ХІІ–ХІІІ ст.), Густинський літопис (ХVІІ ст.), державницький напрям української історичної науки, другий інтелектуальний ренесанс в УРСР, етнічна група, етнічна свідомість, етногенез, етнос, «євразійський» виклик, ідеологія та наука, ідеологія, Інститут історії партії при ЦК КП(б)У, Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, інституційна децентралізація, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАН України, Інститут історії України НАН України, інституційна ієрархія історичних шкіл, історико-філологічне відділення Всеукраїнської академії наук, історична пам'ять, історична свідомість, історичне пам'яткознавство, історичний досвід, історичні дослідження Ставропігійського інституту у Львові, Істпарт, Києво-Могилянська колегія, концепція, Лаврентіївський та Іпатіївський літописні зводи. лібералізація партійної політики щодо

історії, марксистські історики 1920-х років, методологічна версія, методологічні інновації, механізм формування історичної пам'яті історична традиція, міфологічний компонент історичної та національної свідомості, Світовий конгрес вільних українців, модерна українська нація, народницький напрям української історичної науки, Наукове товариство імені Т. Г. Шевченка, наукові школи істориків Волинського національного університету імені Лесі Українки, націогенез, національна свідомість, Національна спілка краєзнавців України, націотворчий потенціал української емігрантської історичної думки, нація, новітня історія України, нормативна історіографія, Острозька школа, Остромирове Євангеліє, офіційна історіографія, парадигма, позитивізм Михайла Сергійовича Грушевського, позитивізм, полемічна література, політична кон'юнктура, постулат, представники старих історичних шкіл в радянській Україні, "соціальне замовлення" історичній науці УСРР, радянська версія українського минулого. ренесанс патріотичної історіографії, суспільні інститути, суспільні стереотипи в історичній свідомості та історіографії, Український інститут марксизму-ленінізму, сучасні версії націогенезу, теорія демократичності української нації, теорія еволюціонізму, українознавство та історична наука у світі, Українська вільна академія наук у Німеччині, Українське історичне товариство, Український інститут марксизму-ленінізму, українські літописи XVI–XVII ст., українсько-польські відносини, Центр українознавства Київського національного університету ім. Т. Г. Шевченка.

Зразок індивідуального творчого завдання

1. Порівняйте історичну спадщину представників державницького і народницького напрямів української історичної науки. У чому їхні погляди і підходи до трактування історичної спадщини різнилися. На підставі яких основних ознак ми можемо визначити до якого напрямку віднести того чи іншого представника наукової школи – 11 балів.

2. Дайте визначення таким поняттям і категоріям: академічна наука, етногенез, ідеологія, концепція, методологічна версія – 5 балів.

Підготовка до контрольної роботи

Приклад індивідуальної картки із завданнями.

1. Роль і місце історичних шкіл в суспільстві та їх вплив на формування історичного мислення.

2. Історичні дослідження Т. Г. Шевченка, І. Я. Франка.

3. Наукові школи Інституту української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАН України.

Перелік питань для підсумкового контролю знань

1. Народницький напрям української історичної науки.

2. Історичні школи та їх представники.

3. Державницький напрям української історичної науки. В. Липинський, Д. Дорошенко, С. Томашівський, І. Крип'якевич та ін.

4. Становлення галузей історичної науки. Історичні школи в радянській Україні у 20-х роках ХХ ст. Методологія досліджень.

5. Стан історичної науки у радянському моноідеологічному суспільстві (30-ті роки).

6. Історичні школи в Західній Україні у міжвоєнний період (1918–1939 рр.).

7. Українська історична наука в роки Другої світової війни.

8. Основні напрями історичних досліджень в УРСР у 1950-х – 1970 рр.

9. Українські історичні школи доби другого інтелектуального ренесансу (друга половина 1980-х – 1990-ті роки).

10. Створення і діяльність Інституту історії України НАН України.

11. Основні напрями досліджень науковців Інституту історії України НАН України. в роки незалежності України.

12. Проблематика досліджень спеціалізованих установ і центрів Інституту історії України НАН України. Періодичні і неперіодичні друковані видання Інституту історії України НАН України.

13. Історичні дослідження Інституту української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАН України.
14. Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України.
15. Наукові школи Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України.
16. Український інститут національної пам'яті.
17. Особливості досліджень з історії у ВНЗ.
18. Історичні школи ВНЗ Києва.
19. Історичні школи у ВНЗ західного регіону України.
20. Стан історичних досліджень на сході і півдні України.
21. Видавнича діяльність у ВНЗ.
22. Наукова школа «Археологія Волині» Волинського національного університету імені Лесі Українки (Керівник школи проф. М. М. Кучинко).
23. Наукова школа «Історичне пам'яткознавство західних етнічних українських земель ХІХ–ХХ ст.» Волинського національного університету імені Лесі Українки (Керівник школи проф. С. В. Гаврилюк).
24. Наукова школа «Новітня історія України» Волинського національного університету імені Лесі Українки (Керівник школи проф. В. К. Баран).
25. Наукова школа «Українсько-польські відносини у ХХ ст.» Волинського національного університету імені Лесі Українки (Керівник школи проф. М. М. Кучерепа).
26. Наукова школа «Волинське краєзнавство» Волинського національного університету імені Лесі Українки (Керівник школи проф. В. П. Колесник).
27. Дискусії щодо етногенезу українців в українській історичній науці.
28. Дослідження традицій українського державотворення – основа національної історіографії. Використання історії для досягнення політичних цілей.
29. Сучасні школи історії тоталітаризму в Україні: здобутки і проблеми.
30. Наукові дослідження історії Другої світової війни.
31. Дискусії з постімперськими течіями у тлумаченні української минувщини: українська відповідь на «євразійський» виклик.

Тематика рефератів і індивідуальних науково-дослідних завдань (ІНДЗ)

1. Академік Степан Смаль-Стоцький.
2. Активізація досліджень з історії козацтва (О. Апанович, М. Куценко, Д. Наливайко, І. Шаповал).
3. Актіві, нарративні та епістолярні джерела про розвиток історичної науки в Україні.
4. В'ячеслав Казимирович Липинський.
5. Виклики сучасної історіографії: світовий та український контексти.
6. Вклад «Українського історика» в розвиток національної історіографічної школи.
7. Володимир Боніфатійович Антонович і його теорія демократичності української нації.
8. Галицько-Волинський літопис (ХІІ–ХІІІ ст.).
9. Густинський літопис (ХVІІ ст.), «Летописцы Волини и Украины» (ХVІІ ст.).
10. Дослідження історії Української революції 1917–1921 рр. (О. Д. Бойко, В. Ф. Верстюк, В. М. Волковинський, О. П. Ресент).
11. Дослідник Голодомору (С. В. Кульчицький)
12. Іван Петрович Крип'якевич (1886–1967 рр.).
13. Іван-Маріян Іванович Кревецький.
14. Інститут історичних досліджень при Львівському національному університеті ім. Івана Франка.
15. Історик і влада.
16. Історик на тлі доби (академік НАН України Я. Д. Ісаєвич).
17. Історико-філологічна школа Михайла Олександровича Максимовича.
18. Історик-славіст, джерелознавець, археограф (П. С. Сохань).
19. Історична наука в УРСР у «добу П. Шелеста». Лібералізація партійної політики щодо історії.

20. Історична спадщина М. Брайчевського, Р. Іванченко.
21. Історична школа проф. С. А. Макарчука.
22. Історичні дослідження в Українському науковому товаристві (1907–1921 рр.)
23. Історичні дослідження діячів Ставропігійського інституту у Львові
24. Історичні дослідження історико-філологічного відділення Всеукраїнської академії наук.
25. Історичні знання як складова літератури, письменства, шкільної освіти, що розвивалися у зв'язку з діяльністю Острозької школи та Києво-Могилянської колеґії й братських шкіл.
26. Історичні праці І. Франка та їх значення для сучасної науки.
27. Історія становлення та функціонування тоталітаризму в Україні (С. І. Білокінь, Г. В. Касьянов, Ю. О. Курносів, О. С. Рубльов).
28. Його ім'ям назвали інститут (І. Ф. Курас).
29. Книга П. Шелеста “Україна наша Радянська” – владне бачення української історії.
30. “Критика” та “Український гуманітарний огляд” – нові інтелектуальні середовища істориків.
31. Марксистські історики 1920-х років (В. Л. Ернст, П. В. Клименко, В. А. Пархоменко, І. С. Черкаський, М. Яворський).
32. Микола Іванович Костомаров – засновник демократичної школи в історіографії.
33. Михайло Грушевський і Львівська історична школа
34. Михайло Петрович Драгоманов.
35. Наукова школа професора Володимира Сергійчука (Київський національний університет ім. Т. Г. Шевченка).
36. Наукове товариство ім. Т. Шевченка – перша Українська Академія наук
37. Науковий огляд історії України Дмитра Івановича Дорошенка.
38. Наукові школи істориків у Волинському національному університеті ім. Лесі Українки.
39. Наукові школи істориків у Національному університеті “Києво-Могилянська академія”.
40. Обранець Клію, долі – фаворит (Історик Ю. І. Макар, м. Чернівці).
41. Організаційний та ідейний розгром школи М. Грушевського.
42. Оригінальні пам'ятки давньоруської книги: “Остромирове Єванґеліє” (1056–1057 рр.).
43. Осередок Українського історичного товариства у Волинському національному університеті ім. Лесі Українки.
44. Основні віхи суспільно-політичної діяльності Світового конгресу вільних українців.
45. Основні напрацювання робочої групи істориків при Урядовій комісії з вивчення діяльності ОУН і УПА.
46. Плугатар національної історії (Мирон Кордуба).
47. “Повість минулих літ” (XI–XII ст.), Лаврентіївський та Іпатіївський літописні зводи.
48. Позитивізм Михайла Сергійовича Грушевського.
49. Полемічна література: “Ключ царства небесного”(1587 р.) Герасима Смотрицького, “Апокрисис”(1597 р.) Христофора Філалета, “Тренос”(1610 р.) Мелетія Смотрицького.
50. Поширення діяльності Українського історичного товариства в Україні.
51. Представники старих історичних шкіл в радянській Україні (Д. І. Багалій, В. С. Іконников, О. І. Левицький Д. І. Яворницький).
52. Роль “ Українського історичного журналу” у висвітленні “білих плям” історії України.
53. Створення та діяльність комісії з вивчення історії Великої Жовтневої соціалістичної революції в Україні та історії КП(б)У (Істпарт).
54. Степан Томашівський і його концепція у праці “Українська історія”.
55. Східноєвропейський центр українознавчих студій у Харківському національному університеті ім. В. Н. Каразіна.
56. 1920-ті роки – “золота доба” української історичної науки.
57. Т. Г. Шевченко як історик України.
58. Творчий шлях академіка Валерія Смолія.
59. Українська вільна академія наук у Німеччині та Вільна українська академія наук у США.

60. Український інститут марксизму-ленінізму (УІМЛ) та його реорганізація у 1931 р. у Всеукраїнську асоціацію марксистсько-ленінських науково-дослідних інститутів (ВУАМЛІН).
61. Українські історичні школи доби другого інтелектуального ренесансу (друга половина 1980-х – 1990-ті роки).
62. Українські радянські історичні школи кінця 50-х – початку 80-х років ХХ століття: у пошуках власної ідентифікації.
63. Центр досліджень визвольного руху Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАНУ.
64. Школа істориків професора О. Є. Лисенка.
65. Школа медієвістів (М. Ф. Котляр, О. П. Толочко, В. М. Ричка, В. С. Степанков).
66. Школа професора Ю. І. Шаповала.

ІV. ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Оцінювання роботи студента на практичних заняттях здійснюється за 12-ти бальною шкалою. Зокрема, доповідь: 0–12 балів, поточний бал за модуль є сумою середнього арифметичного показника усіх оцінок, отриманих за доповіді на практичних заняттях (максимум 12 балів) та оцінки за доповнення чи участь в дискусії – 8 балів (під час занять по темах одного модулю). Загалом, робота на практичних заняттях дає змогу отримати максимально 40 балів (20 балів за кожен модуль). В підсумку студент може отримати 40 балів за поточне оцінювання та 60 балів за виконання модульних контрольних робіт.

Пропущені заняття студент може відпрацювати шляхом підготовки конспекту семінарського заняття або проведення тематичної розмови з викладачем відповідно до графіку консультацій.

Студенти зобов'язані дотримуватися основних засад академічної доброчесності та нетерпимості до плагіату.

Схема розподілу балів

Поточний контроль (мах - 40 балів)		Модульний контроль (мах - 60 балів)		Загальна кількість балів
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	МКР 1	МКР 2	
12 балів як середнє арифметичне. + 8 бали (за активність на практичних заняттях)	12 балів як середнє арифметичне +8 бали (за активність на практичних заняттях)	30	30	100

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів на практичних заняттях

Рівні навчальних досягнень	Оцінка в балах (за 12-бальною шкалою)	Критерії оцінювання
Початковий (понятійний)	1	Студент володіє навчальним матеріалом на рівні засвоєння окремих термінів, фактів без зв'язку між ними; відповідає на запитання, які потребують відповіді «так» чи «ні»
	2	Студент мало усвідомлює мету навчально-пізнавальної діяльності, робить спробу знайти способи дій, розповісти суть заданого, проте відповідає лише за допомогою

		викладача на рівні «так» чи «ні», може самостійно знайти в підручнику відповідь
	3	Студент намагається аналізувати на основі побутових знань і навичок; виявляє окремі властивості, спроби виконання вправ, дій репродуктивного характеру, за допомогою викладача робить прості розрахунки за готовим алгоритмом
Середній (репродуктивний)	4	Студент володіє початковими знаннями, знає близько половини навчального матеріалу, здатний відтворити його відповідно до тексту підручника або пояснень викладача, провести за зразком економічні розрахунки; слабо орієнтується у поняттях, визначеннях, самостійне опрацювання навчального матеріалу викликає значні труднощі
	5	Студент знає більше половини навчального матеріалу, розуміє сутність предмета, може дати визначення економічних понять, категорій, однак із помилками, впевнено працювати з підручником, самостійно оволодіти частиною навчального матеріалу; робить прості розрахунки за алгоритмом, але висновки не логічні, не послідовні
	6	Студент розуміє основні положення навчального матеріалу, може поверхово аналізувати події, економічні ситуації, робить певні висновки; відповідь може бути правильною, проте недостатньо осмисленою, самостійно відтворює більшу частину матеріалу; вміє застосовувати знання під час розв'язування розрахункових завдань за алгоритмом, користуватися додатковими джерелами
Достатній (алгоритмічно-дієвий)	7	Студент правильно і логічно відтворює навчальний матеріал, розуміє основоположні теорії і факти, встановлює причинно-наслідкові зв'язки між ними, вміє наводити свої власні приклади на підтвердження певних думок, застосовувати теоретичні знання у стандартних ситуаціях; за допомогою викладача може скласти план реферату, виконати його і правильно оформити, самостійно користуватися додатковими джерелами, правильно використовувати термінологію, скласти прості таблиці, схеми
	8	Знання студента досить повні, він вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, логічно висвітлює суспільні події в державі і за рубежом, вміє аналізувати, робити висновки до економічних розрахунків; відповідь його повна, логічна, обґрунтована, однак із деякими неточностями; вміє самостійно працювати, може підготувати реферат і захистити його положення
	9	Студент вільно володіє вивченим матеріалом, застосовує економічні знання у дещо змінених ситуаціях, вміє аналізувати і систематизувати інформацію, робить аналітичні висновки, використовує загальновідомі докази у власній аргументації, чітко тлумачить економічні поняття, формулювання законів, нормативних документів, може самостійно опрацювати матеріал, виконує прості творчі завдання; має сформовані типові навички
Високий	10	Студент володіє глибокими і міцними знаннями та

(творчий професійний)		використовує їх у нестандартних умовах, ситуаціях; може визначати тенденції та суперечності процесів; робить аргументовані висновки, практично оцінює окремі нові факти, явища, процеси, самостійно визначає мету власної діяльності; розв'язує творчі завдання, може сприймати іншу позицію як альтернативну, знає суміжні дисципліни, використовує знання, аналізуючи економічні явища
	11	Студент володіє узагальненими знаннями з предмета, аргументовано використовує їх у нестандартних ситуаціях, уміє знаходити джерела інформації та аналізувати їх, ставити і розв'язувати проблеми, застосовувати вивчений матеріал для власних аргументованих суджень у практичній діяльності (диспути, дискусії, круглі столи), спроможний за допомогою викладача підготувати виступ на студентську наукову конференцію, самостійно вивчити матеріал, визначити програму своєї пізнавальної діяльності, знаходити інформацію в газетах, журналах, публікаціях, Інтернеті, мультимедійних програмах тощо, оцінювати економічні явища в суспільстві, виявляє свою життєву позицію
	12	Студент має системні, дієві знання, виявляє неординарні творчі здібності у навчальній діяльності, використовує широкий арсенал засобів доказів своєї думки, розв'язує складні проблемні завдання, схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ; уміє ставити і розв'язувати проблеми, самостійно здобувати і використовувати інформацію, виявляє власне ставлення до неї, виконує науково-дослідну роботу, логічно та творчо викладає матеріал в усній та письмовій формі; розвиває свої здібності й нахили; використовує Інтернет, моделює економічні ситуації в нестандартних умовах

V. ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ

Формою підсумкового контролю є усний іспит.

Максимальна оцінка – 60 балів.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ІСПИТУ

1. Завдання, зміст та структура курсу «Сучасні історичні школи в Україні».
2. Роль і місце історичних шкіл в суспільстві та їх вплив на формування історичного мислення.
3. Методологічні аспекти історичних досліджень в Україні.
4. Микола Іванович Костомаров (1817–1885) – засновник демократичної школи в історіографії.
5. Володимир Боніфатійович Антонович (1834–1909 рр.) і його теорія демократичності української нації.
6. Михайло Петрович Драгоманов (1841–1895 рр.).
7. Наукові школи Михайла Сергійовича Грушевського (1866–1934 рр.).
8. Державницький напрям української історичної науки.
9. Наукова школа Дмитра Івановича Дорошенка (1882–1952 рр.)
10. В'ячеслав Казимирович Липинський (1882–1931 рр.) і його концепції у праці «Українська історія» (1919 р.).
11. Наукова школа Івана Петровича Крип'якевича (1886–1967 рр.).

12. Наукова школа Івана-Маріяна Івановича Кривецького.
13. Історичні дослідження та видавнича діяльність Наукового товариства ім. Т. Г. Шевченка. “Записки Наукового товариства ім. Т. Г. Шевченка”.
14. Вплив національних наукових історичних шкіл на стан історичної свідомості нації.
15. Українська історична наука на переломі: від окремої галузі до наукової дисципліни (початок 1920-х – середина 1930 рр.).
16. 1920-ті роки – “золота доба” української історичної науки.
17. Представники старих історичних шкіл Д. І. Багалій, В. С. Іконников, О. І. Левицький, Д. І. Яворницький.
18. Марксистські історики 1920-х років.
19. Молоде покоління радянських істориків – В. Л. Ернст, П. В. Клименко, В. А. Пархоменко, І. Є. Черкаський, М. Яворський.
20. Стан історичної науки у радянському моноідеологічному суспільстві (30-ті роки). Вмонтування історичної науки в політичну структуру СРСР.
21. Створення Інституту історії України Академії наук УРСР (1936 р.).
22. Силовий тиск на істориків. Організаційний та ідейний розгром школи М. Грушевського.
23. Вульгаризований марксизм, догматизм. Інститут історії партії при ЦК КП(б)У.
24. Українська історична наука в роки Другої світової війни.
25. Українські радянські історичні школи кінця 50-х – початку 80-х років ХХ століття: у пошуках власної ідентифікації.
26. Лібералізація партійної політики щодо історії. Заснування “Українського історичного журналу” (1957).
27. Радянська версія українського минулого.
28. Українські історичні школи доби другого інтелектуального ренесансу (друга половина 1980-х – 1990-ті роки).
29. Ідеологія та наука. Використання історії для досягнення політичних цілей.
30. Офіційна історіографія.
31. Інституційні аспекти сучасної української історичної науки. Інституційна ієрархія та децентралізація наукових історичних шкіл.
32. Основні напрями досліджень науковців Інституту історії України НАН України в роки незалежності України.
33. Творчий шлях академіка Валерія Смолія (Інститут історії України НАН України).
34. Наукові, гносеологічні і соціокультурні функції історичних шкіл. Наукові школи та їх вплив на формування історичного мислення.
35. Основні напрями досліджень в Україні всесвітньої історії.
36. Спроби віднайдення української національної парадигми у нових геополітичних реаліях.
37. Періодичні і неперіодичні друковані видання Інституту історії України НАН України.
38. Наукові школи Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України.
39. Вклад “Українського історика” в розвиток національної історіографічної школи.
40. Розвиток національної свідомості та історичної думки українців у добу суспільно-політичної трансформації.
41. Дискусії щодо етногенезу (націогенезу) українців в українській історичній науці.
42. “Український історичний журнал” – речник української фундаментальної науки.
43. Пріоритетні напрями досліджень вітчизняних шкіл історичної науки.
44. Школа медієвістів Інституту історії України НАН України (М. Ф. Котляр, О. П. Толочко, В. М. Ричка, В. С. Степанков).
45. Дослідження історії Української революції 1917–1921 рр. (О. Д. Бойко, В. Ф. Верстюк, В. М. Волковинський, О. П. Реєнт).
46. Школа істориків професора О. Є. Лисенка.
47. Сучасні школи історії тоталітаризму в Україні: здобутки і проблеми.

48. Основні напрацювання робочої групи істориків при Урядовій комісії з вивчення діяльності ОУН і УПА.
49. Наукова школа проф. С. А. Макарчука (Львівський національний університет ім. І. Франка).
50. Історичні дослідження Наукового товариства ім. Т. Г. Шевченка.
51. Дослідження Голодомору в Україні.
52. Наукові школи Інституту української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАН України.
53. Особливості досліджень історії у вищих навчальних закладах України.
54. Наукові дослідження історії Другої світової війни.
55. Національна спілка краєзнавців України.
56. Наукові школи Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України.
57. Особливості досліджень історії у вищих навчальних закладах України.
58. Поширення діяльності Українського історичного товариства в Україні. Осередок Українського історичного товариства у Східноєвропейському національному університеті ім. Лесі Українки.
59. Українське історичне товариство.
60. Наукові школи історії становлення та функціонування тоталітаризму в Україні (С. І. Білокін, Г. В. Касьянов, Ю. О. Курносів, О. С. Рубльов).
61. Наукова школа професора М. М. Кучерепа «Українсько-польські відносини в ХХ столітті».
62. Наукова школа професора С. В. Гаврилюк «Історичне пам'яткознавство західноукраїнських земель».
63. Наукова школа професора В. К. Барана «Новітня історія України».
64. Наукова школа професора М. М. Кучинка «Археологія Волині».

VI. ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка
	для екзамену
90 – 100	Відмінно
82 – 89	Дуже добре
75 - 81	Добре
67 -74	Задовільно
60 - 66	Достатньо
1 – 59	Незадовільно

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА:

1. Алексєєв Ю. М. Деякі проблеми викладання і вивчення історичних дисциплін у педагогічному вузі // Український історичний журнал. 1992. № 7–8.

2. Антипов О. М. Про роботу Асоціації директорів інститутів історії академій наук країн СНД і спільної комісії істориків України та Росії (червень 2007 р.) // Український історичний журнал. 2007. № 4. С. 216–217.
3. Антонович Володимир Боніфатійович // Довідник з історії України. Видання 2-ге, допрацьоване і доповнене. Київ: Генеза, 2001. С. 30–31.
4. Антонюк О. В. Деякі питання формування історичної самосвідомості українського народу // Український історичний журнал. 1993. С. 80–86.
5. Аркас М. Історія України-Руси. Одеса: Маяк, 1994. 388 с.
6. Багалій Д. І. Автобіографія. 50 літ на сторожі української культури. Харків: Прапор, 2002. 190 с.
7. Баженов Л. Основні етапи регіональних і краєзнавчих досліджень України істориками західної української діаспори (1921–2000 рр.) // Міжнародний науковий конгрес «Українська історична наука на порозі ХХІ століття»: Доповіді і повідомлення. Чернівці: Рута, 2001. Т. 1.
8. Баженов Л. В. П'ятиріччя Центру дослідження історії Поділля Інституту історії України НАНУ // Український історичний журнал. 2001. № 2. С. 154–157.
9. Баран В. К. Україна в 1950–1960-х рр.: еволюція тоталітарної системи. Львів, 1996. 448 с.
10. Баран В. К. Україна в умовах системної кризи (1946–1980-ті рр.): У 15 т. Т. 13. Україна крізь віки. – К., 1999. – 304 с. (у співавторстві).
11. Баран В. К. Україна після Сталіна: Нарис історії 1953–1985 рр. – Л., 1992. – 124 с.
12. Баран В. К. Україна: новітня історія (1945–1991 рр.). Львів, 2003. 670 с.
13. Баран В. К. Історія України: 1945–1953 рр. Львів, 2005. 184 с.
14. Бас І. І. Іван Франко. Біографія. Київ.: Наукова думка, 1966. 256 с.
15. Бачинська О. А., Кульчицький С. В. Видання, присвячені 140-річчю Одеського університету // Український історичний журнал. 2007. № 2. С. 212–215.
16. Белоусова Г. А., Уткин А. И. Межвузовская конференция по проблемам методологии истории // Отечественная история. 1996. № 6.
17. Биск И. Я. Методология истории : курс лекций. Иваново : Изд. Иванов. ун-та, 2007. 236 с.
18. Бібліографія друкованих праць Ярослава Ісаєвича / Історичні та філологічні розвідки, присвячені 60-ти річчю академіка Ярослава Ісаєвича // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. Зб. наук. праць. Вип. 5. – Львів, 1998. Інст-укр.-ва ім. І. Крип'якевича НАНУ. – С. 17–75.
19. Бібліографія основних видань Інституту історії України НАН України, 1936–2001 / Уклад. І. С. Азарх, Л. Я. Муха. Київ., 2002. 161 с.
20. Білуха М.Т. Методологія наукових досліджень : підруч. Київ: АБУ, 2002. 480 с.
21. Біографія Т. Г. Шевченка за спогадами сучасників. Київ, 1985. 435 с.
22. Бойко О. Історія України. Київ.: Академія, 1999. 561 с.
23. Бондар В. Сучасна українська історіографія в контексті світових тенденцій // Дисциплінарні виміри української історіографії / відп. ред. О.А. Удод. Київ: ІУ НАН України, 2015. С. 275–318.
24. Бондаренко Г. Історичне пізнання: питання теорії і практики. Луцьк, 1998.
25. Брагінець А. Філософські і суспільно-політичні погляди Івана Франка. Львів, 1956. 482 с.
26. Будівничі НТШ й ЕУД: В. Кубійович: (1900–1985), Анатас Фіголь: (1908–1993): наук. зб. / Упор. В. Маркусь.– К.; Нью-Йорк; Чикаго: Обереги, 1998.– 252 с.– (Бібл. укр. діаспори: Кн. 4).
27. Бур'ян М. С., Крюков В. Г. Сходознавство в Луцькому педагогічному університеті // Укр. істор. журнал. – 2001. – № 6.
28. Буряк Л. І. Жінка в українському історичному наративі: автори, ідеї, образи (друга половина ХІХ – перша третина ХХ ст.) Київ. : Нац. акад. управління, 2010. 368 с.

29. Буряк Л. І. Жінка в українському історичному наративі: автори, ідеї, образи (друга половина XIX – перша третина XX ст.) Київ: Нац. акад. управління, 2010. – 368 с.
30. Варшавчик М. Історіографія // Історична наука : термінолог. і понятій. довід. Київ: Вища школа, 2002. С. 175–176.
31. Варшавчик М. Історіографія // Історична наука : термінолог. і понятій. довід. Київ : Вища школа, 2002. С. 175–176.
32. Ващенко В. В. Лекції з історії української історичної науки другої половини XIX – початку XX століття (М. І. Костомаров, В. Б. Антонович, М. С. Грушевський) : навч. посіб. / В. В. Ващенко ; ред. В.В. Підгаєцький. Дніпропетровськ : Дн. ун-т, 1998. 140 с.
33. Ващенко В. В. Лекції з історії української історичної науки другої половини XIX – початку XX століття (М. І. Костомаров, В. Б. Антонович, М. С. Грушевський) : навч. посіб. Дніпропетровськ : Дн. ун-т, 1998. 140 с.
34. Ващенко В. В. Лекції з історії української історичної науки другої половини XIX – початку XX ст.. (М. Костомаров, В. Антонович, М. Грушевський). Дніпропетровськ, 1998.
35. Величко С. В. Літопис. – Т. 1 / Переклад з книжної української мови В. О. Шевчука. Київ, 1991.
36. Верба І. В. Життя і творчість Н. Д. Полонської-Василенко (1884–1973). Київ, 2000.
37. Верба І. В. Н. Д. Полонська-Василенко – сторінки життєвого та творчого шляху // Український історичний журнал. 1993. № 7–8. С. 70–80.
38. Верба І. В. О. П. Оглобин // Український історичний журнал. 1995. № 5. С.89–99.
39. Верба І. Олександр Оглобин: Життя і праця в Україні: До 100-річчя з дня народження. Київ, 1999.
40. Верменич Я. В. Історична регіоналістика в Україні. Український історичний журнал. 2001. № 6.
41. Верменич Я. В. Роль М. С. Грушевського у становленні системи регіональних досліджень в Україні // Укр. істор. журнал. – 1998. – № 3. – С. 92–101.
42. Верстюк В. Ф. Політична історія України XX століття: У 6 т. Т. 2. Революції в Україні: Політико-державні моделі та реалії (1917–1920). Київ, 2003 (у співавт.)
43. Верстюк В. Ф. Україна і Росія в історичній ретроспективі: Нариси в 3 т. Т. 1: Українські проекти в Російській імперії. Київ, 2004 (у співавт.)
44. Верстюк В. Ф. Українська Центральна Рада: Навч. посіб. Київ: Заповіт, 1997. 344 с.
45. Винар Л. Михайло Грушевський – історик і будівничий нації. Статті і матеріали. Київ: Фундація ім. О. Ольжича, 1995.
46. Винар Л. Михайло Грушевський – історик України // Михайло Грушевський. Збірник наукових праць і матеріалів Міжнародної ювілейної конференції, присвяченої 125-ій річниці від дня народження Михайла Грушевського. Львів, 1994.
47. Винар Л. Українське історичне товариство з перспективи 35 років // Український історичний журнал. 2001. № 1.
48. Винар Л., Атаманенко А. Українське історичне товариство: сорок років діяльності (1965–2005). Нью-Йорк – Острого, 2006.
49. Винниченко В. Заповіт борцям за визволення. Київ, 1991.
50. Віднянський С. В. Заснування та діяльність Українського вільного університету – першої української високої школи за кордоном (1921–1945) // Український історичний журнал. 1994. № 4. С. 41–54; № 5. С. 48–60.
51. Водотика С. Г. «Соціальне замовлення» історичній науці УСРР (1920–1930-і рр.) // Україна XX ст.: культура, ідеологія, політика. Збірник статей. Київ, 2001. Вип. 4. С. 195–208.
52. Водотика С. Г. Історична наука УСРР 1920-х років: соціополітичні, організаційні та концептуальні основи функціонування Херсон, 2006. 336 с.
53. Водотика С. Г. Нариси історії історичної науки УСРР 1920-х років. Київ; Херсон, 1998. 172 с.

54. Водотика С. Г. Особливості менталітету вчених-істориків УСРР 20-х років ХХ століття // Український селянин: Праці Науково-дослідного інституту селянства. Черкаси, 2001. Вип. 3. С. 40–47.
55. Возняк М.С. Велетені думки і праці. Шлях життя і боротьби Івана Франка. Київ: Держлітвидав, 1958. 403 с.
56. Волинь: 90-ті роки ХХ століття. Ілюстрований літопис політичних подій: Навч. посіб. Луцьк: РВВ «Вежа» Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 1998. 162 с.
57. Врублевський В. Г. До створення Української академії наук // Український історичний журнал. 1993. № 1. С. 29–39.
58. Вчені Інституту історії України: Біобібліогр. довідник / Сер. «Українські історики». Вип. 1; Редкол: В. А. Смолій (голов. ред), В. М. Даниленко (заст. голов. ред.) та ін. Київ, 1998. 426 с.
59. Гаврилюк С. В. Вплив культурного фактора на видозміну українсько-польських стереотипів у ХІХ – на початку ХХ ст. // Україна і Польща: діалог культур (мовно-літературні та суспільно-політичні відносини): Зб. наук. пр. Луцьк: РВВ «Вежа» Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2005. С. 290–300.
60. Гаврилюк С. В. Збереження культурної спадщини Волині, Холмщини і Підляшшя: історичний досвід ХІХ – початку ХХ ст. // Наук. вісн. Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки: Іст. науки. 2007. № 1. С. 39–43.
61. Гаврилюк С. В. Історичне пам'яткознавство Волині, Холмщини і Підляшшя (ХІХ – початок ХХ ст.): Монографія. Луцьк: РВВ «Вежа» Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2002. 532 с.
62. Гаврилюк С. В. Українсько-канадські взаємини: волинський науковий фактор // Пам'ятки. Археографічний щорічник. 2007. Т. 7. С. 413–417.
63. Гаврилюк С. В. Церковні пам'ятки на теренах Волині ХІХ – початку ХХ ст. – виразники самобутньої культури українства // Історія релігій в Україні: Науковий щорічник. 2005 рік. Кн. II. Львів.: Логос, 2005. С. 843–849.
64. Гаврилюк С. Історико-статистичний опис церков і приходів Волинської єпархії: історія створення // Збірник навчально-методичних матеріалів і наукових статей історичного факультету. Вип. 5, 2002. Луцьк. С. 85–88.
65. Гаврилюк С. Осередок Українського історичного товариства ім. М. Грушевського при Волинському державному університеті ім. Лесі Українки // Міжнародний науковий конгрес «Українська історична наука на порозі ХХІ століття»: Доповіді і повідомлення. Чернівці: Рута, 2001. Т. 1.
66. Галайгак Т., Луцький О. Інститут суспільних наук: сторінки історії // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. Випуск 7. Львів, 2000. С. 16–56.
67. Галушко К. Дидактичний простір минулого історії СРСР та УРСР на радянських історичних навчальних картах // Світло й тіні українського радянського історіописання. Київ: ПУНАН України, 2015. С. 183–206.
68. Ганжуров Ю.С. Кількісні методи в історичних дослідженнях: досвід і деякі питання методики // Український історичний журнал. 1994. № 4.
69. Гермайзе О. Праця Київського Наукового товариства на тлі наукового життя Наддніпрянської України // Київська старовина. 1992. № 6. С. 106–111.
70. Гирич І. Б. Організація М. С. Грушевським археографічної роботи у львівській період життя і діяльності (1894–1914) // Український історичний журнал. 1997. № 1. С. 72–86.
71. Гломозда К. Ю. Стан сучасної української історіографії як наукова проблема // Наукові записки НУ Києво-Могилянська академія. Київ, 2003. Т. 21: Історичні науки. С. 76–82.
72. Гомотюк О. Методологічні аспекти дослідження становлення наукових засад українознавства (90-ті роки ХІХ ст. – перша третина ХХ ст.) // Збірник наукових праць Науково-дослідного інституту українознавства. Київ, 2007. Т. ХVІ. С. 53–66.

73. Гончаревський В.Е. Цивілізаційний підхід до історії: сучасний український досвід (1991–2009). Київ: Логос, 2011. 220 с.
74. Горбань Т. Ю. З історії становлення українознавства (1917–1920) // Укр. істор. журнал. – 1994. – № 5. – С. 68–74.
75. Горенко Л. Українознавча методологія та проблеми дослідження етнокультурознавства // Українознавство. 2007. № 4. С. 251–256.
76. Горленко В.Ф. Становление украинской этнографии конца XVIII – первой половины XIX в. – К., 1988.
77. Готт В.С. Категории современной науки / В.С. Готт, Е.П. Семенюк, А.Д. Урсул. Москва: Мысль, 1984. 268 с.
78. Грабовська І. Філософсько-світоглядні засади сучасного українознавства. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Українознавство. Київ, 2006. № 10. С. 4–7.
79. Гриневич В. Історія Другої світової війни у сучасній історіографії та політичній боротьбі // Укр. гуманітарний огляд. Вип. 11. Київ: Критика, 2005. С. 9–29.
80. Гриневич Л. В. М. І. Костомаров – полеміст // Український історичний журнал. 1992. № 5. С. 126–127.
81. Грицак Я. Історія нації: продовження схеми Грушевського щодо української історії XIX–XX ст. // Михайло Грушевський і українська історична наука. Матеріали наукових конференцій. Львів, 1999.
82. Грицак Я. Й. Нарис історії України: Формування модерної української нації XIX–XX століття (Навчальний посібник). Київ, 1996.
83. Грицак Я. Українська історіографія. 1991–2001: Десятиліття змін / Я. Грицак // Україна модерна. Київ; Львів, 2005. Ч. 9. С. 43–68.
84. Грицак Я. Чи була школа Грушевського? // Михайло Грушевський і Львівська історична школа. Матеріали конференції. Львів, 24–25 жовтня 1994 р. Нью-Йорк, Львів, 1995.
85. Грон В. Деформація історичної складової українознавства під впливом вульгарного марксизму / В. Грон // Українознавство. 2010. № 2 (35). С. 70–75.
86. Грушевський М. Автобіографія, 1914–1920 // Великий Українець : мат. з життя та діяльності М. С. Грушевського. Київ: Веселка, 1992. С. 214–220.
87. Грушевський М. Всесвітня історія в короткім огляді / М. Грушевський. Київ: Б. в., 1917. Ч. I. 166 с.
88. Грушевський М. Історія України-Руси. В 11 т., 12 кн. – К., 1991.
89. Грушевський М. С. Звичайна схема «руської» історії й справа раціонального укладу історії східного слов'янства // Грушевський М. С. Твори : у 50 т. Львів : «Світ», 2002. Т. 1. С. 75–82.
90. Грушевський М. С. Історія й її соціально-виховуюче значіння // Грушевський М. С. Твори : у 50 т. Т. 4 (1). Львів : «Світ», 2007. С. 267–278.
91. Грушевський М. С. Розвиток українських досліджень у XIX столітті і вияви у них основних питань українознавства // Грушевський М. С. Твори : у 50 т. Львів, : Світ, 2007. Т. 8. С. 229–265.
92. Грушевський М. С. Українська історіографія і Микола Костомаров // М. Грушевський : Твори : у 50 т. Львів : «Світ», 2005. Т. 2. С. 397–401.
93. Грушевський М.С. Історія й її соціально-виховуюче значіння // Грушевський М. С. Твори : у 50 т. – Т. 4 (1). – Л.: "Світ", 2007. – С. 267–278.
94. Грушевський Михайло Сергійович // Довідник з історії України. Видання 2-ге, допр. і доп. Київ: Генеза, 2001. С. 183.
95. Губман Б. Л. Смысл истории: очерки современных западных концепций. Москва., 1991.
96. Гулыга А. В. Искусство истории. Москва, 1980.

97. Гуржій О. І. Українська козацька держава в другій половині XVII–XVIII ст.: кордони, населення, право. Київ, 1996.
98. Гуржій О. І. Як і коли почала формуватися українська нація. Київ, 1991 (у співавт.).
99. Гуржій О. І., Капітан Л. І. «Український історичний журнал»: з історії виникнення та діяльності // Український історичний журнал. 2001. № 6.
100. Гуржій О. І., Капітан Л. І. «Український історичний журнал» та проблеми вітчизняної медієвістики в другій половині XX ст. Київ, 2004. 256 с.
101. Гурій І. О. та інші. І. Я. Франко як історик України. Київ, 1995. 304 с.
102. Даниленко В. М. Політичний терор і тероризм в Україні: XIX–XX ст. Історичні нариси. Київ, 2002 (у співавт.).
103. Даниленко В. М. Сталінізм на Україні: 20–30-і роки. Київ, 1991 (у співавт.).
104. Даниленко В., Добжанський О. Академік Степан Смаль-Стоцький // Київська старовина. 1998. № 6. С. 116–129.
105. Даниленко В., Добжанський О. Академік Степан Смаль-Стоцький: Життя і діяльність, 1859–1938 рр. Київ; Чернівці, 1996. 207 с.
106. Данилюк Д. Історична наука на Закарпатті (кінець XVIII – перша половина XX ст.). Ужгород, 1999. – 352 с.
107. Данилюк Д. Д. Історична наука на Закарпатті (кінець XVIII – перша половина XX ст.). Ужгород: Патент, 1999. 352 с.
108. Данилюк Ю. З., Реєнт О. П., Рубльов О. С. 60-річчя Інституту історії України НАНУ // Укр. істор. журнал. – 1997. – № 1. – С. 150–154.
109. Дашкевич Я. Постмодернізм та українська історична наука // Пам'ять століть. 2000. № 4. С. 3–13.
110. Дей О. І. Іван Франко. Київ: Дніпро, 1981. 354 с.
111. Декарт Р. Міркування про метод. Київ: ТанDEM, 2001. 104 с.
112. Денисюк С. Системний аналіз як метод сучасного українознавства // Українознавство. 2006. № 1. С. 72–73.
113. Дисциплінарні виміри української історіографії / відп. ред. О.А. Удод. Київ: ПУНАН України, 2015. 462 с.
114. Дмитрієнко М. Ф. 80-річчя від дня народження О. М. Апанович // Український історичний журнал. 1999. № 5. С. 71–86.
115. Дмитрієнко М. Ф. Апанович Олена Михайлівна // Енциклопедія історії України. Т. 1. Київ, 2005. С. 110.
116. Дмитрієнко М. Ф. Проблема традиції і суспільних стереотипів в історичній свідомості та історіографії // Історична наука на порозі XXI ст.: підсумки та перспективи. Матеріали Всеукраїнської наукової конференції. Харків, 1995. С. 21–25.
117. Добронравова І. С. Філософія та методологія науки: підруч. / І. С. Добронравова, Л. Сидоренко. Київ: ВЦ «Київський університет», 2008. 223 с.
118. Довідник з історії України. Київ: Генеза, 2001. С. 443–444.
119. Документи про створення і перші роки діяльності Інституту історії України АН УРСР (1936–1941 рр.) / Упоряд. О. В. Юркова. Київ, 2001.
120. Дорошенко Д. І. Огляд української історіографії. Державна школа: Історія. Політологія. Право. Київ: Українознавство, 1996.
121. Дорошенко Д. Розвиток науки українознавства у XIX – на початку XX ст. та її досягнення // Крисаченко В. Українознавство: хрестомат.-посіб. : у 2 кн. Київ: Либідь, 1997. Кн. 2. С. 289–305.
122. Дорошенко Дмитро Іванович // Довідник з історії України. Видання 2-ге, допрацьоване і доповнене. Київ: Генеза, 2001. С. 222.
123. Дорошенко Н. М. Становление и развитие методологии истории. Калинин, 1987.
124. Драгоманов М. П. Вибране. Київ, 1991.
125. Драгоманов Михайло Петрович // Довідник з історії України. Видання 2-ге, допрацьоване і доповнене. Київ: Генеза, 2001. С. 224–226.

126. Другий міжнародний конгрес україністів. Львів, 22–28 серпня 1993 р. Доп. і повід. Історіографія українознавства. Етнологія. Культура / Міжнародна асоціація україністів. Львів, 1994. 386 с.
127. Дьяков В. А. Методология истории в прошлом и настоящем. Москва, 1974.
128. Енциклопедія етнодержавознавства. Київ, 1996.
129. Жук С. І. Західна історіографія та епістологічні проблеми історичної науки // Український історичний журнал. 1994. № 1.
130. Жуков Е.М. Почерки методологи истории. Москва, 1980.
131. Жулинський М. Концепція національної культури М. Грушевського // Київська старовина. 1992. № 6.
132. Зайцева З. І. Мирон Кордуба й українські наукові товариства // Український історичний журнал. 2002. № 6.
133. Зайцева З. І. Наукові товариства як інституції української науки другої половини ХІХ – початку ХХ століття // Питання історії, історіографії, джерелознавства та архівознавства Центр. та Сх. Європи. Зб. наук. праць. Київ; Чернівці, 1997. С. 66–78.
134. Закон Української держави про заснування Української Академії наук у м. Києві // Київська старовина. 1999. С. 27.
135. Замлинский В.О. Николай Иванович Костомаров – историк // Костомаров Н. И. Исторические произведения. Автобиография. Київ. : КГУ, 1989. С. 622–670.
136. Замлинський В. О. Патріарх української науки // Максимович М. О. Киев явился градом великим... Київ: Либідь, 1994. С. 10–31.
137. Заруба В. М. Юркова О. Діяльність науково-дослідної кафедри історії України М. Грушевського (1924–1930 рр.) // Український історичний журнал. 2002. № 2.
138. Зашкільняк Л. А. Формирование и развитие исторической мысли в Польше. Львов, 1986.
139. Зашкільняк Л. О. Методология історії. Від давнини до сучасності. Львів, 1999.
140. Збірник на пошану професора Юрія Сливки // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. Вип. 7. Львів, 2000.
141. Зевелев А. И. Историческое исследование: методологические аспекты. Москва, 1987.
142. Иванов В. В. Методология исторической науки. Москва, : Высшая школа, 1985.
143. Историография истории нового времени стран Европы и Америки. Москва, 1990.
144. Историография истории южных и западных славян. Москва, 1987.
145. Иван Климентійович Рибалка – професор Харківського університету: Бібліографічний покажчик / Упор. Ю.Г. Шевченко, В.Д. Прокопова. Харків: ХДУ, 1999.
146. Іванова Л. Г. М. П. Драгоманов і історія України // Український історичний журнал. 1991. № 9. С. 127–130.
147. Ільницький Микола. Ярослав Ісаєвич: історик на тлі доби / Історичні та філологічні розвідки, присвячені 60-річчю академіка Ярослава Ісаєвича // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. Зб. наук. праць. Вип. 5. Львів. 1998. Інст. укр-ва ім. І. Крип'якевича НАНУ . С. 9– 15.
148. Інститут історії України НАН України. 1936–2006. Київ: Інститут історії України НАН України, 2006. 818 с.
149. Інститут політичних і етнонаціональних досліджень НАН України // Політична історія України ХХ століття: У 6 т. Київ, 2003. Т. 2. С.484–485.
150. Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАНУ в 2003 р. Львів, 2004. 152 с.
151. Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАНУ в 2004 р. Львів, 2005. 176 с.
152. Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАНУ в 2005 р. Львів, 2006. 164 с.
153. Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАНУ. Бібліографія праць наукових співробітників 1990–2001 рр. – Упорядник О. Аркуша. Львів, 2001.
154. Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАНУ: наукова діяльність, структура, працівники. Львів, 2001.

155. Ісаєвич Я. Д. Перші українські академії // Київська старовина. 1998. № 6.
156. Ісаєвич Я. Д. Сторінки історії Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАНУ // Український історичний журнал. 2002. № 4.
157. Історична наука на порозі XXI ст.: підсумки та перспективи. Матеріали Всеукраїнської наукової конференції. Харків, 1995.
158. Історична наука: Термінологічний і понятійний довідник: навчальний посібник / Гол. ред. кол. В. М. Литвин. Київ: Вища школа, 2002. 432 с.
159. Історичні погляди Шевченка. Київ, 1964. 242 с..
160. Історичні студії на пошану Феодосія Стебля // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. Вип. 9. Львів, 2001.
161. Історіографічна класика. Антологія української історичної думки XIX–XX ст. / Відп. ред. і авт. вступ. слова В. Смолій; авт. супровідних статей, укладач приміток, коментарів, покажчиків і бібліографії О. Ясь. Київ: НАН України. Ін-т історії України, 2020. 600 с.
162. Історіографічний словник: навч. посібник / Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. Харків, 2004. – 320 с.
163. Історія Національної академії наук України (1934–1937): Документи і матеріали. Київ. , 2003.
164. Історія Одеського університету (1865–2000): наук. видання / Гол. ред. В. А. Сминтина. Одеса, 2000. 226 с.
165. Історія та історіографія України: Зб. наук. праць: Присвячується пам'яті чл.-кор. АН УРСР Івана Олександровича Гуржія / АН УРСР: Ін-т історії; Редкол.: Ю. Ю. Кондуфор (голов. ред) та ін. 1985. 181 с.
166. Історія України в особах: XIX–XX ст. Київ, 1995.
167. Історія українського середньовіччя: козацька доба: Зб. наук. праць: На пошану історика, лауреата Держ. премії України ім. Т. Шевченка О. М. Апанович: У 2 ч. / Ін-т історії України НАН України; Відп. ред. М. Ф. Дмитрієнко. Київ, 1995. Ч. 1. 161 с.; Ч. 2. 134 с.
168. Історія Української РСР: У 8 т., 10 кн. / АН УРСР: Ін-т історії; Голов. редкол.: Ю. Ю. Кондуфор (голов. ред.) та ін. Київ, 1977–1979.
169. Калакура Я. Вклад «Українського історика» в розвиток національної історіографічної школи // Укр. історик. 1994. № 1–4 (120–123). Рік XXXI (Нью-Йорк, Торонто, Київ, Львів, Мюнхен).
170. Калакура Я. С. Українознавче дослідження: теорія та методологія Тернопіль : Джура, 2012. – 292 с.
171. Калакура Я. С. Українська історіографія : курс лекцій Київ: Генеза, 2004. 492 с.
172. Калакура Я. С. Українська історіографія : курс лекцій. Вид. друге, доп. Київ : Генеза, 2012. 512 с.
173. Калакура Я. С. Українська культура: цивілізаційний вимір / Я. С. Калакура, О. О. Рафальський, М.Ф. Юрій. Київ: ІІІЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2015. 496 с.
174. Капітан Л. У. З історії «Українського історичного журналу» // Український історичний журнал. 1998. № 1. С. 55–61.
175. Касьянов Г. В. Сучасна історія України: проблеми, версії, міркування // Український історичний журнал. 2006. № 4. С. 4–15.
176. Касьянов Г. Ще не вмерла українська історіографія // Критика. 2002. № 4.
177. Києво-Могилянська академія. Національний університет. Наукові записки. Т. 22. У 3 ч. Ч. І. Гуманітарні науки: Філологічні науки. Філологічна та релігієзнавча теорія та історія культури. Історичні науки. Київ: КМ Академія, 2003. – 178 с.
178. Києво-Печерський патерик. Київ, 1991.
179. Київська школа академіка М. С. Грушевського // Український історичний журнал. 2000. № 5. С. 110–118.
180. Кирилюк Є. П. Фольклористична і етнографічна діяльність Т. Г. Шевченка // Нар. творчість та етногр. 1982. № 2. С. 42–44.

181. Киричук О. Історичні дослідження діячів Ставропігійського інституту у Львові // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. Випуск 7. Львів, 2000.
182. Кислюк К. В. Історіософія в українській культурі: від концепту до концепції. Харків : ХДАК, 2008. 288 с.
183. Киян О. І. Олександр Яблонівський як дослідник історії України // Український історичний журнал. 1994. № 4. С. 61–74.
184. Киян О. У. Життєвий та творчий шлях В. Б. Антоновича // Український історичний журнал. 1991. № 2.
185. Кісь О. Усна історія: становлення, проблематика, методологічні засади / О. Кісь // Україна модерна. 2007. № 11. С. 7–21;
186. Коваль М. В. Політика проти історії: українська історична наука в Другій світовій війні й перші повоєнні роки // Український історичний журнал. 2002. № 1.
187. Коваль М., Рубльов О. Інститут історії України НАН України: перше двадцятиріччя (1936–1956 рр.) // Український історичний журнал. 1996. № 6. С. 50–69.
188. Ковальський М. П. Деякі теоретичні питання української історіографії // Джерелознавчі та історіографічні проблеми історії України: теорія та методи. Дніпропетровськ: Дніпропетр. ун-т, 1995. С. 9–11.
189. Ковальченко І. Д. Методы исторического исследования. Москва, 1987.
190. Ковальченко І. Д. Теоретико-методологические проблемы исторических исследований. Заметки и размышления о новых подходах // Новая и новейшая история. 1995. № 1.
191. Колесник В. П. Волинь – Замож – Холм: прикордонні контакти в 2-й половині ХХ ст. // Україна – Польща: історія і сучасність: Зб. наук. ст. і спогадів пам'яті Павла Михайловича Калениченка (1923–1983). – Ч. 2. – К., 2003. – С. 3–17.
192. Колесник В. П. Хроніка найважливіших подій становлення українсько-польського прикордонного регіону // Європейські інтеграційні процеси та транскордонне співробітництво: міжнародні відносини, економіка, політика, географія, історія, право: Тези доп. II Міжнар. наук.-практ. конф. Луцьк, 1920 травня 2005 р. Луцьк, 2005. С. 79–83.
193. Колесник І. І. Українська культура та історіографія: історія ментальностей / І. І. Колесник // Український історичний журнал. – 2002. – № 3. – С. 26–37.
194. Колесник І. І. Кар'єра історика: етичний вимір // Харківський історіографічний збірник. Вип. 11. Харків, 2011. С. 26–41.
195. Колесник І. І. Українська історіографія (XVII – поч. ХХ століття): навчальний посібник для студентів вузів. Київ: Генеза, 2000. 256 с.
196. Колесник І. І. Українська історіографія в контексті національного відродження в Україні: спроба періодизації // Історія і теорія історичної науки та освіти: Харківський історіографічний зб. Вип. 1. Харків, 1995.
197. Колесник І. І. Українська історіографія: концептуальна історія Київ: ПУНАН України, 2013. 566 с.
198. Колесник М. П. Історичне товариство Нестора-літописця та його вклад у розвиток історичної науки в Україні // Український історичний журнал. 1995. № 5.
199. Колингвуд Р. Д. Ідея історії. Київ: Основи, 1996. 615 с.
200. Колпакова О. В. Український державний університет у Києві (1917–1920 рр.) // Український історичний журнал. 1993. № 7–8. С. 30–36.
201. Комаренко Н. В. До питання про генезис. Інститут історії АН УРСР // Український історичний журнал. 1972. № 5.
202. Комаренко Н. В. Установи історичної науки в Українській РСР (1917–1934). Київ, 1973.
203. Комаренко Н. В. Утворення і діяльність історичних кафедр на Україні в 20-х роках // Історіографічні дослідження в Українській РСР. Київ, 1971. Вип. 4.
204. Кондратюк К. К. Українська історіографія XIX – початку ХХ століть: основні напрями і концепції. Львів : Вид. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2002. 242 с.

205. Кондратюк К. К. Видатні історики України ХІХ – початку ХХ ст. Історіографічні нариси. Частина 1. Львів, 1996.
206. Кононенко В. Теоретико-методологічні проблеми українознавства як науки // Українознавство у педагогічному процесі освітніх установ : зб. ст. / за ред. Р. Скульського, В. Костіва. Івано-Франківськ: Прикарпат. ун-т ім. В. Стефаника, 1997. С. 73–81.
207. Кононенко П. Українознавство ХХІ століття: проблеми методології і шляхи їх розв'язання / П. Кононенко, Т. Кононенко. Київ : НДІУ, 2008. 40 с.
208. Кононенко Т. Поняття «вимір» в методологічному арсеналі українознавчого наукового дослідження Українознавство. 2008. № 2. С. 236–241.
209. Копилов А. О., Завальчук О. М. Кам'янець-Подільський державний університет: від ідеї заснування до ліквідації (1917– 1921 рр.) // Український історичний журнал. 1999. № 5. С.26–36.
210. Копилов С. А. Історія слов'янських народів в історичних творах ХVІІІ ст. // Український історичний журнал. 2000. № 1.
211. Космина В.Г. Методологія цивілізаційного аналізу історичного процесу. Запоріжжя : ЗНУ, 2011. 308 с.
212. Космина В.Г. Методологія цивілізаційного аналізу історичного процесу. Запоріжжя : ЗНУ, 2011. – 308 с.
213. Костомаров Микола Іванович // Довідник з історії України. Видання 2-ге, допрацьоване і доповнене. Київ: Генеза, 2001. С. 357–358.
214. Котляр М. Ф. Історія давньоруської державності. Київ, 2002.
215. Котляр М. Ф. Історія дипломатії Південно-Західної Русі. Київ, 2002.
216. Коцур В. Історичні дослідження: упереджені та об'єктивні оцінки (соціальні зміни і політичні процеси в Україні 1920–30-х рр.: історіографія). Київ: Наукова думка, 1998. 505 с.
217. Коцур В. П. Історіографія історії України / В.П. Коцур, А. П. Коцур. Чернівці : Золоті литаври, 1999. 520 с.
218. Кравець М. М. Іван Франко як історик України. Львів, 1971. 203 с.
219. Кравець О. М. Діяльність Т. Г. Шевченка в галузі етнографії. Київ, 1961. 108 с.
220. Кравченко В. В. Нариси з української історіографії епохи національного відродження (друга половина ХVІІІ– середина ХІХ ст.). Харків : Основа, 1996. 376 с.
221. Краснодемська І. Внесок вчених української діаспори в дослідження джерельної та історіографічної бази українознавства (ХХст.) / І. Краснодемська // Збірник наук. праць Науково-дослідного інституту українознавства. Київ, 2005. Т. VII. С. 470–486.
222. Краснодемська І. Й. Українознавчі студії діаспори (ХХ ст.). Київ : ННДІУ, 2011. 368 с.
223. Кремень В. Історіософія / Кремень В., Ю.В. Павленко // Енциклопедія історії України. Київ: Наукова думка, 2005. Т. 3. С. 591–592.
224. Крип'якевич Іван Петрович // Довідник з історії України. Видання 2-ге, допрацьоване і доповнене. Київ: Генеза, 2001. С. 374.
225. Крип'якевич І. Українська історіографія ХІХ–ХХ вв. Львів : Б. в., 1923. 66 с.
226. Крупницький Б. Історіознавчі проблеми історії України. Збірник статей. – Мюнхен, 1959.
227. Крушельницька О. В. Методологія і організація наукових досліджень : навч. посіб. Київ: Кондор, 2003. 192 с.
228. Кубійович В. Нарис історії наукового товариства ім. Шевченка, 1873–1949. Львів, 1991. 53 с.
229. Кульчицький С. В. Спеціальні історичні дисципліни: питання теорії та методики. Збірка наукових праць та спогадів. Число 3 // Український історичний журнал. 2000. № 5.
230. Курас І. Р., Водотика С. Г. Академік М. Є. Слабченко // Український історичний журнал. 1993. № 11–12. С. 92– 108.

231. Кучер Р. В. Наукове товариство імені Т. Шевченка: Два ювілеї. Київ: Наук. думка, 1992. 112 с.
232. Кучерепа М. М. Волинь у виборах до парламентів Другої Речі Посполитої // Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: Історичні науки. Острого: Національний університет «Острозька академія», 2003. Вип. 3. С. 169–176.
233. Кучерепа М. Заходи послів і сенаторів Волинського українського Об'єднання у справі акції руйнування православних церков на Холмщині та Південному Підляшші в 1938 році // *Archiwum Chełmskie*. Т. IV: Акція burzenia cerkwi prawosławnych na Chełmszczyźnie i Południowym Podlasiu w 1938 roku – uwarkowania, przebieg, konsekwencje. Pod red. G. Kuprianowicza. Chełm, 2009. С. 123–138.
234. Кучерепа М. М. До генези конфлікту: українсько-польські відносини на Волині напередодні Другої світової війни // Волинь і Холмщина 1938–1947 рр.: польсько-українське протистояння та його відлуння. Дослідження, документи, спогади / Голова редакційної колегії Ярослав Ісаєвич. Львів, 2003 (Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність, 10 / Інститут українознавства імені Івана Крип'якевича НАН України. С. 59–70.
235. Кучерепа М. М. Етнодемографічні зміни у Волинському воєводстві 1921–1939 рр. // Науковий вісник Волинського державного університету імені Лесі Українки. Історичні науки. Луцьк: Редакційно-видавничий відділ «Вежа» Волинського державного університету імені Лесі Українки 2000. № 3. С. 97–106.
236. Кучерепа М. М., Давидюк Р. П. Волинське українське об'єднання (1931–1939 рр.): Моногр. Луцьк: Надстир'я, 2001. 420 с.
237. Кучерепа М. М., Історія Волині: 1939–1941 рр.: Навч. посіб. Луцьк: ВАТ «Волин. обл. друк.Й», 2006. 568 с.
238. Кучерепа М. Польська самооборона с. Пшебраже/Перебріддя на Волині в 1943 – 1944 рр. // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. Зб. наук. праць. Вип. 16. Ювілейний збірник на пошану Івана Патера. Львів: Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2008.
239. Кучерепа М. Український політикум Волині 1921–1939 років: спроба узагальнення // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. Вип. 17: Українсько-польсько-білоруське сусідство: ХХ століття / НАН України, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича; голова редколегії Ярослав Ісаєвич, упорядники Микола Литвин, Василь Футала. Львів, 2008.
240. Кушерець Т. Деякі методологічні зауваження щодо української історіософії // Український альманах. Київ, 2011. Вип. 5. С. 68–70.
241. Лазечко П. В. З історії створення та діяльності Українського таємного університету у Львові (1921–1925 рр.) // Український історичний журнал. 1994. № 6. С. 64–71.
242. Левенець Ю. Теоретико-методологічні засади української суспільно-політичної думки: проблеми становлення та розвитку (друга половина ХІХ – поч. ХХ ст.). Київ, 2001.
243. Липинський В'ячеслав Казамирович // Довідник з історії України. Видання 2-ге, допрацьоване і доповнене. Київ: Генеза, 2001. С. 408.
244. Лисенко О. Є. Життєвий і творчий шлях Олександра Петровича Реєнта // Історія України. 2006. № 17 (465).
245. Лисенко О. Є. Звитяга і жертвність: Українці на фронтах Другої світової війни. Київ, 1997 (у співавт.).
246. Лисенко О. Є. Організація Українських Націоналістів та Українська Повстанська Армія: Бібліогр. покажч. публ. 1998–2002. Київ, 2002 (у співавт.).
247. Лисяк-Рудницький І. Інтелектуальні початки нової України // Історичні есе. Т. 1. Київ: Основа, 1994.
248. Лисяк-Рудницький І. Історичні есе. Київ: Основа, 1994. Т. 2.
249. Література та культура Полісся: Проблеми історії, філології та культури в сучасних дослідженнях. Вип. 34 / Ніжинський державний університет ім. Миколи Гоголя. Ніжин, 2007. 260 с.

250. Літопис руський. Київ, 1989.
251. Ломова М. Т. Етнографічна діяльність І. Франка. Київ: Вид-во АН УРСР, 1957. 120 с.
252. Львівський національний університет ім. І. Франка. Наукові записки історичного факультету. Вип. 5–6. Відп. ред.. А. Козицький. Львів: Вид. центр. ЛНУ ім. І. Франка; Івано-Франківськ, 2005. 372 с.
253. Львівський національний університет імені Івана Франка. Вісник. Сер. Історія. Вип. 38. Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2003. 804 с.
254. Лях С. Р. До 60-річчя професора Федора Григоровича Турченка // Український історичний журнал. 2006. № 2. С. 229–235. (Харківський університет).
255. Макар Ю. Поширення діяльності УІТ в Україні // Міжнародний науковий конгрес «Українська історична наука на порозі XXI століття»: Доповіді і повідомлення. Чернівці: Рута, 2001. Т. 1.
256. Макаров В. І. Листування М. С. Грушевського і О. О. Шахматова // Український історичний журнал. 1996. № 6. С. 25–38.
257. Максимович М. Собрание сочинений: В 6 т. Київ, 1876.
258. Максимович Михайло Олександрович // Довідник з історії України. Видання 2-ге, допрацьоване і доповнене. Київ: Генеза, 2001. С. 443.
259. Марков П. Г. Я. Я. Ефименко – историк Украины. – К., 1966.
260. Масненко В. В. Історична думка та націотворення в Україні (кінець XIX – перша третина XX ст.). Київ, Черкаси: Відлуння-Плюс, 2001. 440 с.
261. Матях В. М. До 60-річчя доктора історичних наук, професора В. С. Степанкова // Український історичний журнал. 2007. № 3. – С. 236–238. (Кам-Подільський державний університет).
262. Матяш І. Б. Архівна україніка в Канаді: історіографія, типологія, склад // Український історичний журнал. 2007. № 4.
263. Мельник Л. Г. Предмет, методологія історичної науки. Київ, 1977.
264. Мельниченко В. М. Створення Центру досліджень історії Середнього Подніпров'я // Український історичний журнал. 1995. № 4. С. 150–151.
265. Методичний вісник історичного факультету. № 4 / Харківський національний університет ім. В. Н. Карабіна. Відп. ред. М. З. Бердута. Харків, 2005. 168 с.
266. Міжнародний науковий конгрес «Українська історична наука на порозі XXI століття». Чернівці: Рута, 2001. Т. 1.
267. Нагорна Л. П. 60-річчя віце-президента НАН України академіка НАНУ І. Ф. Кураса // Український історичний журнал. 2000. № 1.
268. Наливайко С. Дослідження давньої історії України: методологічний аспект // Українознавство. 2002. Ч. 3. С. 83–89.
269. Наукове товариство ім. Шевченка: 130 років праці для України / Автор тексту О. Романів; Ред. О. Романів, О. Купчинський. Львів, 2003. 40 с.
270. Науковий збірник. Ч. 3. 36. на пошану Олександра Оглобина / Відп. ред. В. Омельченко. Нью-Йорк, 1977. 486 с. (Укр. Вільна академія наук).
271. Науковий інструментарій українознавця : довід. / кер. авт. кол., наук. ред. Л. Токар. Київ: ННДГУВІ, 2012. 376 с.
272. Науково-дослідний інститут українознавства: Довідник до 15-річчя діяльності. Київ, 2007. 216 с.
273. Національна та історична пам'ять: словник ключових термінів / кер. авт. кол. А. М. Киридон. Київ: ДП «НВЦ «Пріоритети», 2013. 436 с.
274. Нове у підході до історії Академії наук УРСР // Вісник АН УРСР. 1989. №5. С. 12–13.
275. Обранець Клію, долі – фаворит: Образ часу в людській історії. Чернівці, 2005. 200 с. (Історик Ю. І. Макар).
276. Обушний М. Теоретико-методологічні засади сучасного українознавства / М. Обушний, Т. Воропаєва, О. Мостяєв // Українознавство. 2008. № 4. С. 45–50.

277. Оглоблин О. Думки про сучасну українську советську історіографію Нью-Йорк : Організація Оборони Чотирьох Свобід України, 1963. 87 с.
278. Оглоблин О. Михайло Грушевський і українське національне відродження // Український історик. 1964. № 2–3.
279. Оглоблин О. Мій творчий шлях українського історика // Збірник на пошану проф. доктора О. Оглоблина. Нью-Йорк : УВАН у США, 1995. С. 24–28.
280. Одеський національний університет ім. І. І. Мечникова за роки незалежності України. 1991–2005. Одеса, 2005. 552 с.
281. Омельченко В. Українська Вільна Академія наук у Німеччині та Вільна Українська Академія Наук у США (1945–1988) // Хроніка. 2000–2007. № 72. С. 601–616.
282. Онопрієнко В. Академія наук України і Наукове товариство ім. Шевченка як центр українства // Вісник АН України. 1993. № 12.
283. Онопрієнко В. І., Щербань Т. О. Доля науки в Україні (кінець XIX ст. – 30-ті роки XX ст.) // Український історичний журнал. 1993. № 3.
284. Онопрієнко В. І., Щербань Т. О. Українське наукове товариство // Вісник АН УРСР. 1990. № 11.
285. Онопрієнко В., Ревний О., Щербань Т. Українське наукове товариство. Київ, 1998.
286. Онопрієнко В. І., Щербань Т. О. Доля національної науки в Україні (кінець XIX – 30-ті рр. XX ст.) // Український історичний журнал. 1993. № 4–6. С. 3–14.
287. Організація українських націоналістів і Українська повстанська армія. Історичні нариси. Київ: Наукова думка, 2005. 496 с.
288. Основи методології та організації наукових досліджень : навч. посіб. / за ред. А. Є. Конверського. Київ: ЦУЛ, 2010. 352 с.
289. Основні матеріали республіканських міжвідомчих наукових збірників та журналів історичного профілю (1939 р.) // Український історичний журнал. 1995. № 1. С. 141–143.
290. Павленко Ю. Історія світової цивілізації. Соціокультурний розвиток людства. Київ, 1996.
291. Павлова М. Г. Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна за 200 років // Український історичний журнал. 2007. № 3. С. 224–226.
292. Павлова Т. Г. Треті Багаліївські читання в Харківському гуманітарному інституті “Народна українська академія” // Український історичний журнал. 2001. № 2.
293. Парахіна М. В. Внесок наукових товариств при ВУАН у розвиток етнологічних досліджень у 20-ті – на початку 30-х рр. XX ст. // Український історичний журнал. 2002. № 6.
294. Пастушенко Т. Метод усної історії та усно історичні дослідження в // Історія України. 2010. № 17–18. С. 10–15.
295. Пахоменков Ю. Г. Радянська історіографія про суспільно-політичні процеси в Україні в 1917 – на початку 1918 рр. // Наука. Релігія. Суспільство. 2009. № 2.
296. Пеленський Ярослав. В’ячеслав Липинський – засновник державницької школи в українській історіографії // Український історичний журнал. 1992. № 2.
297. Пеленський Ярослав. В’ячеслав Липинський та його праця “Україна на переломі – 1657–1659” // Український історичний журнал. 1992. № 2. С. 141–143.
298. Першина З. В. Історія України у працях одеських дослідників // Український історичний журнал. 1994. № 6. С. 53–63.
299. Петрук В. Г. Основи науково-дослідної роботи. Вінниця : УНІВЕРСУМ, 2006. 143 с.
300. Петрук Н. Про деякі методологічні засади українознавства // Українознавство. 2011. № 1 (38). С. 91–94.
301. Пилипчук М. І. Основи наукових досліджень: підруч. / М. І. Пилипчук, А. С. Григорєв, В. В. Шостак. Київ. : Знання, 2007. 270 с.
302. Пинчук Ю. А. Исторические взгляды Н. И. Костомарова. Київ, 1984.

303. Пинчук Ю. А. Микола Іванович Костомаров. Київ, 1992.
304. Пиріг Р. Я. Життя Михайла Грушевського. Останнє десятиріччя (1924–1934) / Р. Я. Пиріг. Київ: Ін-тукр. археології, 1993. 198 с.
305. Пиріг Р. Я. Грушевський між історією і політикою (1924–1934) // Український історичний журнал. 1991. № 9. С. 50–60; № 10. С. 44–51; № 11. С. 3–13.
306. Пиріг Р. Я. До 70-річчя від дня народження професора Ярослава Степановича Калакури // Український історичний журнал. 2007. № 5. С. 227–233.
307. Пинчук Ю. А. До оцінки наукової і громадської діяльності М. І. Костомарова // Український історичний журнал. № 3. С. 3–11.
308. Пинчук Ю. А. М. І. Костомаров у Києві (1844–1847 рр.) // Український історичний журнал. 1992. № 5. С. 3–15.
309. Пинчук Ю., Гриневич Л. Дмитро Дорошенко та його твір “Огляд української історіографії” / Дорошенко Д. І. Огляд української історіографії. Державна школа: Історія. Політологія. Право. Київ: Українознавство, 1996. С. IX–XXX.
310. Пинчук Ю. А. До оцінки наукової і громадської діяльності М. І. Костомарова // Український історичний журнал. 1992. № 3. С. 3–11.
311. Повість минулих літ. Київ, 1989.
312. Поліщук М. С. Учительські семінарії в Правобережній Україні в другій половині XIX ст. // Український історичний журнал. 1994. № 4. С. 54–60.
313. Полонська-Василенко Н. Дві концепції історії України і Росії. Мюнхен: Укр. вільний ун-т, 1964.
314. Полонська-Василенко Н. Історична наука в Україні за советської доби та доля істориків // Записки НТШ. Т. 173: Збірник на пошану українських учених, знищених большевицькою Москвою. Париж, Чикаго, 1962.
315. Полонська-Василенко Н. Історія України. В 2 т. Київ, 1992.
316. Портнов А. Історії істориків. Обличчя і образи української історіографії. Київ: Критика, 2011. 245 с.
317. Потульницький В. А. Наукова діяльність М. С. Грушевського в еміграції (1919–1924 рр.) // Український історичний журнал. 1992. № 2. С. 48–57.
318. Потульницький В. А. Україна і всесвітня історія: Історіософія світової та української історії XVII–XX ст. Київ: Либідь, 2002. 480 с.
319. Потульницький В. А. Українська та світова історична наука // Український історичний журнал. 2000. №№ 1, 2, 3, 4.
320. Праці Інституту історії України НАН України (1998–2005 рр.). Бібліографічний показник / Відп. ред. С. В. Кульчицький. Київ: Ін-т історії України НАНУ, 2006. 597 с.
321. Пришляк В. В. III Міжнародний науковий конгрес українських істориків «Українська історична наука на шляху творчого поступу» // Український історичний журнал. 2007. № 1. С. 226–227.
322. Прицак О. Історіософія Михайла Грушевського // Грушевський М. Історія України-Руси. Т. 1. Київ: Наук. думка, 1991.
323. Протоколи засідань комісії по виробленню законопроекту про заснування Української Академії наук // Київська старовина. 1999. С. 17–25.
324. Професори Одеського (Новоросійського) університету: Біографічний словник. У 4 томах. 2-е вид., доп. / Відпов. Ред.. В. А. Сминтина. Одеса, 2005.
325. Ревний О. П. Деякі проблеми історії України XIX ст. – початку XX ст. – стан і перспективи наукової розробки // Український історичний журнал. 2000. № 2.
326. Ревний О. П. Сучасна історична наука в Україні: шляхи поступу // Український історичний журнал. 1999. № 3.
327. Ревний О. П., Лисенко О. Є. Видання Інституту історії України НАНУ // Український історичний журнал, 1998. № 2.
328. Реєнт О. П. Видання Інституту історії України НАНУ // Укр. істор. журнал. – 1998. – №№ 1, 2.

- 329.Реєнт О. П. Історія України XIX – початку XX ст.: методологічний зріз і тематичні напрями наукового пошуку // Український історичний журнал. 2007. № 6. С. 218–232.
- 330.Реєнт О. П. Сучасна історична наука в Україні: шляхи поступу // Український історичний журнал. 1999. № 3. С. 3–22.
- 331.Реєнт О. П. У робітнях історичної науки. Київ, 1999.
- 332.Реєнт О. П. Україна в імперську добу (XIX – початок XX ст.). Київ, 2003.
- 333.Реєнт О. П. Україна між світовими війнами (1914–1939): Події. Люди. Документи: Нариси історії: Навч. посіб. Київ, 2004 (у співавт.).
- 334.Реєнт О. П. Україна соборна. Наукові розвідки і рецензії. Київ, 2006.
- 335.Реєнт О. П. Україна: на межі цивілізацій (історико-політологічні розвідки). Київ, 1995 (у співавт.).
- 336.Реєнт О. П., Лисенко О. Є. «Історичні зошити»: Огляд видань Інституту історії України НАНУ за останнє десятиріччя. Київ, 1997.
- 337.Реєнт О. П., Лисенко О. Є. Видання Інституту історії України НАНУ // Український історичний журнал. 1998. № 1. С. 40–55; № 2. С. 55–76; № 3. С. 39–57.
- 338.Реєнт О. Сучасна історична наука в Україні: шляхи поступу // Укр. істор. журнал. – 1999. – № 3;
- 339.Ричка В. М. Київська Русь: від язичництва до християнства. Київ, 1996 (у співавт.).
- 340.Ричка В. М. Київська Русь: проблема етнокультурного розвитку (конфесійний аспект). Київ, 1994.
- 341.Ричка В. М. Український історичний журнал і Український історик: питання співпраці // Український історик. 1994. № 1–4 (120–123).
- 342.Рожков Н.А. Обзор русской истории с социологической точки зрения. // Сборник материалов по истории исторической науки в СССР. Москва: Высш. школа, 1985.
- 343.Розвиток соціогуманітарних досліджень у Національній академії наук України 1999–2003: до 85-річчя НАН України / І. Ф. Курас, В. М. Геєць, О. С. Онищенко, І. М. Дзюба. Київ, 2003. 216 с.
- 344.Романів О. Наукове товариство ім Шевченка – перша Українська Академія наук // Київська старовина. 1999. № 2.
- 345.Рубльов О. Етапи славного шляху // Історичний журнал. 2007. № 3. С. 104–112.
- 346.Рубльов О. С. Західноукраїнська інтелігенція у загальнонаціональних політичних та культурних процесах (1914–1939). Київ, 2004.
- 347.Рубльов О. С. Михайло Грушевський: перший рік у радянській Україні (спроба реконструкцій). Український історичний журнал. 1996. № 6. С. 3–25.
- 348.Рубльов О. С., Юркова О. В. Інститут історії України НАН України: віхи історії (1936–2006 рр.) // Український історичний журнал. 2006. № 6. С. 4–35.
- 349.Русина О. В. Студії з історії Києва та Київської землі. Київ: Ін-т історії України НАН України, 2005. 346 с.
- 350.Русина О. В. “Записки” НТШ // Український історичний журнал. 1991. № 8.
- 351.Сакада Л. Д. Діяльність істориків українського зарубіжжя в обороні імені М. С. Грушевського // Український історичний журнал. 1996. № 6. С. 38–49.
- 352.Сакада Л. Феномен “Українського історика”: Журнал Українського історичного товариства в українській історіографії другої половини XX століття // Міжнародний науковий конгрес “Українська історична наука на порозі XXI століття”: Доповіді і повідомлення. Чернівці: Рута, 2001. Т. 1.
- 353.Санцевич А. В. Видатний український історик М. Є. Слабченко. – К., 1993.
- 354.Санцевич А. В. Інститут історії України Національної Академії наук України: Історіогр. нарис (до 60-річчя установи). – К., 1998. – 129 с.
- 355.Санцевич А. В. Методика исторического исследования. Киев, 1990.
- 356.Санцевич А. В., Комаренко Н. В. Развитие исторической науки в Академии наук Украинской ССР. Киев, 1986.

- 357.Сарбей В. Г. До поглядів М. П. Драгоманова на національне питання // Український історичний журнал. № 9. С. 60–70.
- 358.Сарбей В. Г. Істпарти та їх місце у розвитку історичної науки України // Український історичний журнал. 1967. № 1.
- 359.Сарбей В. Г. Розвиток науки в Києві у другій половині XIX ст. // Укр. істор. журнал. – 1982. – № 3.
- 360.Сарбей В. П. Вшанування пам'яті О. М. Лазаревського // Український історичний журнал. 1995. № 1. С. 154–156.
- 361.Світленко С. І., Шляхов О. Б. Наукові читання, присвячені пам'яті професора А. М. Черненка «Актуальні питання політичної історії України та Росії XIX–XX ст.» // Український історичний журнал. 2007. № 1. С. 230–231.
362. Світло й тіні українського радянського історіописання. Київ: ПУНАН України, 2015. 212 с.
363. Селіверстова К. Т. Науково-методичне забезпечення експертизи цінності документів // Архіви України. 2014. № 4–5. С. 131–151.
- 364.Сергієнко Т. Діяльність Т. Г. Шевченка в Київській археографічній комісії (1845–1847 рр.) // Український історичний журнал. 1991. № 3. С. 43–49.
365. Сидоренко В. К. Основи наукових досліджень : навч. посіб. / В.К. Сидоренко, В.П. Дмитренко. Київ. : ДІНІТ, 2000. 259 с.
- 366.Сич О. І. Про викладання історії у вищій школі // Український історичний журнал. 1998. № 5.
- 367.Сливка Ю. Академік Іван Крип'якевич: Спогади. Львів: Інст-т укр.-ва ім. І. Крип'якевича НАНУ, 2000. 32 с.
- 368.Слюсаренко А. Г., Овчаренко П. Д. В. І.Онопрієнко. Історія української науки XIX – XX століть // Український історичний журнал. 2001. № 1.
- 369.Смолій В. А., Степанков В. С. Українська національна революція 1648–1676 рр. крізь призму століть // Український історичний журнал. 1995. № 1–3.
370. Смолій В. Вступаючи у XXI століття: деякі теоретично-методологічні аспекти історичних досліджень в Україні // II Міжнародний науковий конгрес українських істориків. Кам'янець-Подільський ; Київ; Нью-Йорк ; Острог : НаУОА, 2005. Т. 1. С. 3–18.
- 371.Социальная философия Франкфуртской школы . Москва, 1978.
- 372.Соціум: Альманах соціальної історії. Вип. 5 / НАН України. Ін-т історії України; Голов. ред. В. А. Смолій. Київ, 2005. 304 с.
- 373.Спеціальні історичні дисципліни: питання теорії та методики: Зб. наук. пр. Число 12: У 2 ч.: На пошану акад. НАН України, Героя України, д-ра іст. наук, проф. Петра Тимофійовича Тронька з нагоди 90-річчя від дня народження / НАН України. Ін-т історії України; Відп. ред. М. Ф. Дмитрієнко. Київ, 2005. Ч. 1. 424 с. Ч. 2. 456 с.
- 374.Співпраця УІЖ із Українським історичним товариством // Український історичний журнал. 1994. № 1. С. 154.
- 375.Ставинський В. І. Київ і київське літописання в XIII столітті. Київ: Вид. дім «Києво-Могилянська Академія», 2005. – 107 с.
- 376.Стависький В. І. До питання про загальноруське літописання 40-х років XIII ст. // Український історичний журнал. 1991. № 8.
- 377.Створення Української Академії історичних наук // Український історичний журнал. 1999. № 3. С. 158.
- 378.Стеблій Ф. Відділ історії України // Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАНУ наукова діяльність, структура, працівники. Львів, 2001.
- 379.Стеблій Ф. Іван Кривецький – історик // Михайло Грушевський і Львівська історична школа. Матеріали конференції.Львів, 24–25 жовтня 1994 р. Нью-Йорк – Львів, 1995. С. 206–208.
- 380.Стеблій Ф. Іван Кривецький – історик-державник. Львів: Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України. 2003. 40 с.

- 381.Стеблій Ф. Початки державницького напрямку української історіографії: Іван Кривецький // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. Вип. 7. Львів, 2000. С. 300–310.
382. Стельмах С. П. У пошуках утраченої правди: теоретичні дискусії в сучасній українській історіографії // Вісник КНУ ім. Т. Шевченка. Київ, 2002. Вип. 63–64. С. 12–14.
- 383.Стрельський Г. Український науковий інститут у Варшаві і його директор – О. Г. Лотоцький // Україна і Польща в ХХ столітті: проблеми і перспективи взаємовідносин. Київ – Краків, 2002.
- 384.Стяжкіна О. В., Гридін І. М. І Всеукраїнська нарада деканів історичних факультетів державних навчальних закладів (25–26 травня 2001 р., Донецьк) // Український історичний журнал. 2002. № 3.
- 385.Сучасна українська історіографія: Проблеми методології та термінології: Матеріали науково-методологічного семінару (Київ, 17 черв. 2004 р.) / Наук. ред. г. В. Касьянов. Київ: Ін-т історії України НАН України, 2005. 107 с.
- 386.Таран Л. В. Проблема епістемології історії від позитивізму до постмодернізму (на прикладі французької, російської і української історіографії) // Український історичний журнал. 2007. № 2. С. 185–197.
- 387.Таран Л. В. Историческая мысль Франции и России. 70-е годы XIX – 40-е годы XX вв. 1994.
- 388.Таран Л. В. Провідні тенденції світової історіографії в ХХ ст. та проблеми кризи сучасної української історичної науки // Український історичний журнал. 1998. № 5; 1999. № 1.
- 389.Таран Л. В. Роздуми про долю історичної науки в СРСР і Росії (нотатки на полях книги А. Я. Гуревича “История историка”) // Український історичний журнал. 2007. № 4. С. 198–203.
- 390.Теорія та історія світової і вітчизняної культури. Львів: Каменяр, 1992. 156 с.
- 391.Тимошук В. Т. Спогади про Михайла Антоновича // Український історичний журнал. 1998. № 3. С. 142–144.
- 392.Тойнбі А. Д. Дослідження історії. Київ, 1995. Т. 1–2.
393. Токар Л. Наукові основи українознавства : посіб. Київ: НДВУ, 2013. 352 с.
394. Токар Л. Проблеми теорії і методології українознавства у дослідженнях українознавців ХХ ст. // Україна, українці, українознавство у ХХ ст. в джерелах і документах : зб. наук. праць : у 2 ч. Київ, 1999. Ч. 1. С. 40–51.
- 395.Толочко О. П. Дві не зовсім академічні дискусії: Винниченко, Багалій, Грушевський // Археографічний щорічник. Т. 2. Київ, 1993.
- 396.Толочко О. П. Київська Русь. Київ, 1998 (у співавт.).
- 397.Томашівський Степан // Довідник з історії України. Видання 2-ге, допрацьоване і доповнене. Київ: Генеза, 2001. С. 868.
398. Топольський Є. Як ми пишемо і розуміємо історію. Таємниці історичної нарації. Київ: "К.І.С", 2012. 400 с.
399. Топольський Є. Як ми пишемо і розуміємо історію. Таємниці історичної нарації. Київ. : «К.І.С», 2012. 400 с.
- 400.Травкіна О. І. Чернігівський колегіум (до 300-річчя заснування) // Український історичний журнал. 2000. № 5, 6.
- 401.Тронько П. Т., Маньковська Р. В. Центр культурологічних студій Інституту історії України НАНУ: проблематика досліджень // Український історичний журнал. 2008. № 3. С. 209–213.
402. Турченко Ф. Г. Сучасне українське історіописання: подолання кризи? // НП іст. ф-ту Запорізького НУ. 2011. Вип. XXXI. С. 12–24.
- 403.У лещатах тоталітаризму: перше двадцятиріччя Інституту історії України НАН України (1936–1956 рр.): Зб. докум. і матеріалів: У 2-х ч. Київ, 1996.
- 404.У пошуках історичної правди // Український історичний журнал. 1991. № 10.

405. Удод О. А. До 70-річчя доктора історичних наук, проф. С. В. Кульчицького // Український історичний журнал. 2007. № 1. С. 223–227.
406. Удод О. А. Розробка проблем теорії та методології історичної науки на сторінках «Українського історичного журналу» (1957–2007) // Український історичний журнал. 2007. № 6. С. 55–67.
407. Удод О. А. Україна: філософія історії. Київ, 2003.
408. Удод О. Історична наука в Україні періоду «застою»: проблема взаємин істориків і влади // Дисциплінарні виміри української історіографії / відп. ред. О.А. Удод. Київ : ПУНАН України, 2015. С. 233–274.
409. Україна – Польща: важкі питання / Відп. ред. М. М. Кучерепа.– Луцьк; Варшава.– Т. 1–2. – 245 с.; Т. 3. – 267 с.; Т. 4. – 348 с.; Т. 7. – 300 с.; Т. 8. – 342 с.; Т. 9. – 496 с.
410. Українська історична наука на сучасному етапі розвитку. Другий Міжнародний науковий конгрес українських істориків. Т. 1: Доп. і повід. Укр. істор. тов., Інститут історії України НАНУ, Кам.-Подільський державний університет. Кам'янець-Подільський, 2005. 480 с.
411. Українська історична наука на шляху творчого поступу. В 3 т. Т. 1: Доповіді та повідомлення / 3 Міжнародний науковий конгрес українських істориків, 17–19 травня 2006 р. Луцьк: Вежа, 2007. 390 с.
412. Українська історіографія на зламі XX і XXI століть: здобутки і проблеми / За ред. Л. Зашкільняка. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2004. 405 с.
413. Українська культура: Лекції за редакцією Д. Антоновича. Київ: Либідь, 1993. 587 с.
414. Український гуманітарний огляд. 2004–2007 рр.
415. Український державний університет у Києві (1917–1920 рр.) Український історичний журнал. 1993. № 7, 8.
416. Український історик: Журнал історії і українознавства. Т. 33. Михайло Грушевський: Студії і матеріали / Під заг. ред. Любомира Винара. Нью-Йорк, К., 1996. 475 с.
417. Український історичний журнал. 2007. № 6. С. 4–232. (Статті і матеріали до 50-річчя заснування).
418. Український історичний журнал: Систематичний покажч., 1977–1986 рр. / Уклад. Є. Г. Кузнецова, Л. Я. Муха. Київ, 1987. 277 с.
419. Український історичний журнал: Систематичний покажч., 1987–2001 рр. / Уклад.: Л. Я. Муха, І. Л. Островська, О. О. Заплотинська, А. В. Невмиржицька. Київ, 2004. 263 с.
420. Українські історики XX століття: Бібліографічний довідник / Гол. ред. В. В. Смолій. Київ: Ін-т історії України НАНУ, 2006. Вип. 2, ч. 3. 315 с.
421. Ульяновський В. Наталія Полонська-Василенко: Штрихи до портрета // Полонська-Василенко Н. Історія України: У 2-х т. Київ., 1992. Т. 1. С. XXXVII–XXXIX.
422. Усатенко Т. Українознавство епохи модерну // Постметодика. 2002. № 5–6 (43–44). С. 16–22.
423. Феодосій Іванович Стеблій: Бібліограф. покажчик / НАНУ. Львів,: Наук. бібл. ім. В. Стефаника. Львів, 1995. 96 с.
424. Формування української нації: історія та інтерпретації: Матеріали круглого столу істориків України. Львів, 1995.
425. Фрунчак С. Світовий конгрес вільних українців: основні віхи суспільно-політичної діяльності (до 1991 р.) // Міжнародний науковий конгрес “Українська історична наука на порозі XXI століття”: Доповіді і повідомлення. Чернівці: Рута, 2001. Т. 1.
426. Харківський історіографічний збірник. Вип. 8. Харків, 2006. 256 с.
427. Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна за 200 років / Багіров В. С., Духопельніков В. М., Зайцев Б. П. та ін. Харків: Фоліо, 2005.
428. Червак Б. “Наперед, українці” (до національної ідеї Івана Франка). Київ: Вид-во ім. О. Теліги, 1994. 38 с.

429. Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича. Науковий вісник. Вип. 272 / Історія. Політичні науки. Міжнародні відносини. Чернівці.: Рута, 2005. 310 с.
430. Чижевський Д. Історія української літератури. Тернопіль, 1994.
431. Чижевський Д. Нариси з історії філософії на Україні. Київ, 1992. С. 77, 85, 162–163.
432. Чорній Володимир. Слов'язнознавчі студії. Статті, виступи та ювілейні матеріали Львівського національного університету ім. І. Франка. Львів, 2002. 374 с.
433. Чубатий М. Українська історична наука, її розвиток та дослідження. Філадельфія, 1971.
434. Шаповал Ю. Дмитро Ісаєвич: повернення в історію // Історичні та філологічні розвідки, присвячені 60 річчю академіка Ярослава Ісаєвича / Україна: культурна спадщина... Вип. 5. Львів, 1998. С. 671–688.
435. Шевченко В. Філософсько-світоглядні складники методології українознавства / В. Шевченко // Збірник наук. праць Науково-дослідного ін-ту українознавства. Київ, 2004. Т. III. С. 22–27.
436. Шевченко Н. В. Заснування Українського товариства з вивчення XVIII ст. // Український історичний журнал. 1995. № 4. С. 147–148.
437. Шевченко Н. В. Українське товариство вивчення XVIII ст: становлення та перспективи // Український історичний журнал. 1997. № 1. С. 155–156.
438. Шевченко Ф. П. Смолий В. А. М. С. Грушевський: краткий очерк жизни и научной деятельности. // Грушевский М. С. Очерк истории украинского народа. Киев: Лыбидь, 1990.
439. Шейко В. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності : підруч. / В. М. Шейко, Н. М. Кушнарєнко. Київ: Знання, 2008. 310 с.
440. Шморгун П. М. Методика історичного дослідження // Історична наука : термінологічний і понятійний довід. Київ: Вища школа, 2002. С. 241–242.
441. Щербань Т. О. Історичні дослідження в Українському науковому товаристві (1907–1921 рр.) // Український історичний журнал. 1995. № 1.
442. Юркова О. В. Діяльність Науково-дослідної кафедри історії України М. С. Грушевського (1924–1930 рр.). Київ: ПУНАН України, 1999. 432 с.
443. Юрчук В. І. Академік М. П. Василенко // Український історичний журнал. 1994. № 5. С. 86–97.
444. Юрчук В. І. Національний фактор у заснуванні та перші кроки діяльності Академії наук України // Український історичний журнал. 1993. № 11–12. С. 3–14.
445. Яковенко Н. Кілька спостережень над модифікаціями українського національного міфу в історіографії // Дух і літера. 1998. № 3–4.
446. Яковенко Н. Нарис історії України. З найдавніших часів до кінця XVIII ст. Київ, 1997.
447. Янов Г. Націогенеза українців у сучасній історіографії: версії // Схід – Захід (Харків). 2001. № 2.
448. Яременко В. І. Історик Михайло Антонович у спогадах в'язнів сталінських таборів // Український історичний журнал. 1998. № 3. С. 140–142.
449. Яремчук В. Ідеологічні ідентичності істориків у радянській Україні // Світло й тінь історіописання українського радянського історіописання. Київ: ПУНАН України, 2015. С. 53–68
450. Яремчук В. П. Минуле України в історичній науці УРСР після сталінської доби Острого : НУ «Острозька академія», 2009. 524 с.
451. Ярослав Ісаєвич. Бібліографія 1999–2005 / Упорядники Л. Горішня, Б. Пікулик / Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича НАНУ. Львів, 2006. 40 с.
452. Ясь О. В. Вшанування доктора історичних наук Ю. А. Пінчука в зв'язку з його 60-річчям // Укр. істор. журнал. – № 3. – С. 158–159.
453. Ясь О. В. Історик і стиль. Визначні постаті українського історіописання у світлі культурних епох (початок XIX – 80-ті рр. XX ст.): у 2 ч. / О. В. Ясь. – К. : ПУНАН України, 2014. Ч. 1. 587 с.; Ч. 2. 650 с.

454. Ясь О. В. Поняття «методика» і «методологія»: співвідношення, субординація та функціональне призначення // Історичний журнал. 2005. № 4. С. 45–56.
455. Ясь О. Рецензія як вид наукової продукції / О. Ясь // На службі Клію : зб. наук. праць на пошану Любомира Винара з нагоди 50-ліття його наукової діяльності / гол. ред. М. Брайчевський. Київ; Нью-Йорк ; Торонто ; Париж ; Львів: Вид-во Отців Василян «Місіонер», 2000. С. 661–671.
456. Яцков В. Учений і влада – близнюки-брати? // Дзеркало тижня. 2002. № 13 (6–12 квітня).
457. Ящук Т. І. Філософія історії Київ: Либідь, 2004. 536 с.